

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : Καθηγητής Κ. Στεφάνου
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**Θέμα: «Το Θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας
της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την ένταξη
της στο Ευρωπαϊκό Σύστημα κεντρικών
Τραπεζών»**

ΚΡΙΚΩΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αθήνα, Οκτώβριος 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συνομογραφίες

Εισαγωγή	1

Μέρος Πρώτο : Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και ο ρόλος των εθνικών κεντρικών τραπεζών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Δομή, Οργάνωση, Στόχοι και Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ.....5

1.1 Η Δομή του ΕΣΚΤ	5
1.2 Η Οργάνωση του ΕΣΚΤ	5
Α. Η Διοίκηση του ΕΣΚΤ	5
Β. Η Ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ	8
1.3 Χρηματοοικονομικά θέματα	10
Α. Το κεφάλαιο της ΕΚΤ	10
Β. Η μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ	10
Γ. Η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών.....	11
Δ. Η κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ	11
Ε. Χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί	12
1.4 Η έκδοση νομικών πράξεων και ο δικαστικός έλεγχος	12
1.5 Στόχοι και Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ	14
Α. Στόχοι του ΕΣΚΤ	14
Β. Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ : Ο ρόλος των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών

2.1 Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του θεσμικού οικοδομήματος του ΕΣΚΤ	24
Α. Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση	24

B. Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών με παρέκκλιση	25
2.2 Οι δυνατότητες των εθνικών κεντρικών τραπεζών για αυτόνομη άσκηση δραστηριοτήτων	27

Μέρος Δεύτερο : Η Τράπεζα της Ελλάδος και η λειτουργία της στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος πριν από την έναρξη της στο ΕΣΚΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος : ιστορική αναδρομή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ : Δομή, Οργανωτική Διάρθρωση, Στόχοι και Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας

2.1 Δομή και Οργανωτική Διάρθρωση της Τράπεζας της Ελλάδας	33
2.2 Στόχοι και Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας	36
Α. Οι στόχοι της Τράπεζας της Ελλάδας	36
Β. Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας	37

Μέρος Τρίτο : Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και οι επιπτώσεις στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : Η μεταβολή του θεσμικού καθεστώτος λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας ως αποτέλεσμα της από 1.1.1999 συμμετοχής της στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση

1.1 Η κατοχύρωση της Ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδας	43
1.2 Το καθεστώς λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ	47
Α. Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος ως κεντρικής Τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ	47

Β. Η άσκηση των πολιτικών της Τράπεζας της Ελλάδας ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II : Η επικείμενη ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδας ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ από την 1.1.2001 και οι επιπτώσεις στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της και στην άσκηση των πολιτικών της

2.1 Το καθεστώς λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την ισότιμη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 55

A. Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ μετά την ισότιμη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 55

B. Χρηματοοικονομικές πτυχές της συμμετοχής της Τράπεζας της Ελλάδας ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ 58

Γ. Οι εξωτερικές σχέσεις της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 60

2.2 Η άσκηση των πολιτικών της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 61

A. Η έκδοση τραπεζογραμματίων και κερμάτων 61

B. Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής 62

Γ. Η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής 68

Δ. Η προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων 69

Ε. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών...71

Συμπεράσματα 74

Επίλογος 76

Παραρτήματα 77

Πηγές

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Άρθρου 121.4 της Συνθήκης της Ρώμης¹ («Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»), όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1.1.1999 η Κοινότητα εισήλθε στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το στάδιο αυτό, περιλαμβάνει, σε ότι αφορά το σκέλος της Νομισματικής Ένωσης, αφενός μεν τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων των κρατών μελών και την αντικατάσταση των νομισμάτων τους από το ενιαίο νόμισμα (ευρώ)² αφετέρου δε τη λειτουργία ενός ανεξάρτητου οργάνου, του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, το οποίο έχει επιφορτιστεί με την άσκηση της ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής της Κοινότητας καθώς και την άσκηση επικουρικών καθηκόντων. Τον πυρήνα του ΕΣΚΤ αποτελεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όργανο με νομική προσωπικότητα, τις συνιστώσες όμως του ΕΣΚΤ αποτελούν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός ότι το πλαίσιο λειτουργίας του ΕΣΚΤ προσδιορίζεται από τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης και το προσαρτημένο σ' αυτή Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ σημαίνει ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών αναπτύσσουν τη λειτουργία τους, από την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, μέσα σ' ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο διαφέρει ουσιαστικά από το πλαίσιο που καθόριζαν γι' αυτές, πριν από την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, οι ρυθμίσεις των εθνικών τους δικαίων.

Η έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ δημιούργησε την ανάγκη, σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, για την προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας και της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο που καθορίζουν για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών η Συνθήκη της Ρώμης και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Η προσαρμογή ωστόσο της Τράπεζας της Ελλάδας στο νέο καθεστώς παρουσιάζει μια σημαντική ιδιαιτερότητα σε σχέση με την προσαρμογή της πλειοψηφίας των

---

¹ Το Άρθρο 121.4 της Συνθήκης ορίζει ότι αν ως το τέλος του 1997 δεν έχει οριστεί η ημερομηνία ενάρξεως του τρίτου σταδίου το στάδιο αυτό αρχίζει την 1.1.1999

² Ο αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου και η καθιέρωση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος αφορά μόνο τα κράτη μέλη που πληρούν τα κριτήρια υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος που προσδιορίζει το Άρθρο 121.1 της ΣυνΘΕΚ (βλ. Άρθρο 123.4 ΣυνΘΕΚ)

εθνικών κεντρικών τραπεζών. Η ιδιαιτερότητα αυτή απορρέει από το γεγονός ότι η χώρα μας, όπως άλλωστε και το Ηνωμένο Βασίλειο, η Δανία και η Σουηδία, δεν υιοθέτησε το ενιαίο νόμισμα με την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ αλλά πρόκειται να συμμετάσχει σ' αυτό από την 1.1.2001.³ Έτσι, σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ η ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ πραγματοποιείται σε δυο στάδια. Από την 1.1.1999 ως την 31.12.2000 η Τράπεζα της Ελλάδας μετέχει στο ΕΣΚΤ με το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους που δεν έχει υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (κράτους μέλους με παρέκκλιση) δεσμευόμενη κατ' αυτόν τον τρόπο από ένα τμήμα μόνο των διατάξεων της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Από την 1.1.2001, με την υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος, η Τράπεζα της Ελλάδας συμμετέχει ισότιμα στο ΕΣΚΤ και το καθεστώς λειτουργίας της προσαρμόζεται πλήρως στα όσα προσδιορίζει για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες η Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Σκοπός της παρούσας μελέτης, που αναπτύσσεται ως διπλωματική εργασία στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου είναι να παρουσιάσει, όσο το δυνατόν πιο περιεκτικά τις αλλαγές που επέρχονται στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας σαν συνέπεια της συμμετοχής της στο ΕΣΚΤ από την 1.1.1999. Για την καλύτερη κατανόηση από τον αναγνώστη της νέας πραγματικότητας που διαμορφώνει για την Τράπεζα της Ελλάδος η ένταξη της στο ΕΣΚΤ κρίνεται σκόπιμο η μελέτη να αναπτυχθεί σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος θα αφιερωθεί στην παρουσίαση του θεσμικού οικοδομήματος του ΕΣΚΤ και στην προσέγγιση του ρόλου που διαδραματίζουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες στο πλαίσιο του οικοδομήματος αυτού. Στο δεύτερο μέρος θα γίνει μια σύντομη αναφορά σε βασικές πτυχές του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας και του ρόλου της Τράπεζας της Ελλάδος στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος πριν από την ένταξη της στο ΕΣΚΤ. Το τρίτο και σημαντικότερο μέρος της μελέτης θα αφιερωθεί σε μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση των αλλαγών

---

³ Βάσει της Απόφασης του Συμβουλίου της 19^{ης} Ιουνίου 2000 για την υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου νομίσματος από την 1.1.2001 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του Άρθρου 122.2 της Συνθήκης

που επιφέρει στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας και στην άσκηση των πολιτικών της Τράπεζας της Ελλάδας η ένταξη της στο ΕΣΚΤ.

Μέρος Πρώτο : Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και ο
ρόλος των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Δομή, Οργάνωση, Στόχοι και Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ.

1.1 Η Δομή του ΕΣΚΤ

Η ίδρυση του ΕΣΚΤ προβλέπεται από το άρθρο 8 της Συνθήκης της Ρώμης «περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» όπως αυτή ισχύει μετά την τροποποίηση της από τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με το άρθρο 8 της Συνθήκης της Ρώμης το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ δρουν μέσα στα όρια των εξουσιών που τους ανατίθενται από την Συνθήκη και το προσαρτημένο σ' αυτή Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ⁴.

Το ΕΣΚΤ συναποτελούν η ΕΚΤ, όργανο με νομική προσωπικότητα⁵, και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών ανεξαρτήτως του αν τα τελευταία έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (ευρώ).⁶

1.2 Η Οργάνωση του ΕΣΚΤ

A. Η Διοίκηση του ΕΣΚΤ.

Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ.⁷ Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ⁸ τα όργανα της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

1. Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των

---

⁴ Ισοδύναμη είναι η διάταξη του Άρθρου 1.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

⁵ Άρθρο 107.2 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 9.1 του κατ. του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με το τελευταίο η ΕΚΤ έχει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το δίκαιο του κράτους αυτού.

⁶ Άρθρο 107.1 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 1.2 του κατ. του ΕΣΚΤ.

⁷ Άρθρο 107.3 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 8 του κατ. του ΕΣΚΤ.

⁸ Άρθρο 107.3 ΣυνΘΕΚ και Άρθρα 9.3 και 45 του κατ. του ΕΣΚΤ.

κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση)⁹. Αποτελεί το ανώτατο όργανο για όλα τα θέματα που σχετίζονται με τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Ειδικότερα το Δ.Σ. καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ βάσει της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ¹⁰. Το Δ.Σ. είναι αρμόδιο για τη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων, όπου χρειάζεται, αποφάσεων σχετικά με τους ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια και προσφορά διαθεσίμων στο ΕΣΚΤ, και χαράζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεσή τους¹¹. Επιπλέον το Δ.Σ. ασκεί τις αρμοδιότητες που του ανατίθεται δυνάμει των Άρθρων 12.3, 26-33, 36.1, 35.5 και 41.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

2. Η Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη¹². Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα υπόλοιπα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση σε επίπεδο Αρχηγών κρατών – κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου το οποίο προηγουμένως διαβουλεύεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα¹³. Μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ μπορούν να γίνουν μόνο υπήκοοι κράτους μέλους που έχει υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (κράτος μέλος χωρίς παρέκκλιση)¹⁴. Η θητεία του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των λοιπών μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, τα όποια ασκούν τα καθήκοντα τους σε βάση πλήρους απασχόλησης, είναι οκταετής και μη

⁹ Άρθρο 112.1 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 10.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ. Όπως προκύπτει από τη διάταξη του Άρθρου 43.4 του Κατ. του ΕΣΚΤ η διάταξη του Άρθρου 10.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ δεν έχει εφαρμογή στις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση.

¹⁰ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 12.1

¹¹ Ibid

¹² Άρθρο 112.2 σημείο α) ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 11.1 του κατ. του ΕΣΚΤ

¹³ Άρθρο 112.2 σημείο β) ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 11.1 του κατ. του ΕΣΚΤ

¹⁴ Βλ. Άρθρο 11.2 εδάφιο γ' και Άρθρο 43.3 του κατ. του ΕΣΚΤ.

ανανεώσιμη¹⁵. Ο πρόεδρος ή σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής προεδρεύει του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ.¹⁶

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση των τρεχόντων θεμάτων της ΕΚΤ¹⁷. Ταυτόχρονα έχει την αρμοδιότητα εφαρμογής της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη βάση των κατευθυντηρίων γραμμών που χαράσσει το Δ.Σ. της ΕΚΤ¹⁸. Για το σκοπό αυτό η Εκτελεστική Επιτροπή δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση¹⁹. Τέλος η Εκτελεστική Επιτροπή έχει την ευθύνη για την προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ²⁰.

3. Το Γενικό Συμβούλιο

Το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών όλων των κρατών μελών. Τα υπόλοιπα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου²¹. Η συγκρότηση του Γενικού Συμβουλίου ως τρίτου οργάνου της ΕΚΤ οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην ύπαρξη κρατών μελών που δεν υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα με την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ την 1.1.1999. Στόχος της σύστασης του ήταν η παροχή ενός βήματος συνεργασίας στον τομέα της νομισματικής πολιτικής μεταξύ της ζώνης του ευρώ και των άλλων νομισματικών δικαιοδοσιών εντός της Κοινότητας.²² Ως εκ τούτου οι αρμοδιότητες του περιορίζονται στη συμβολή στην άσκηση των καθηκόντων της ΕΚΤ²³ και στην άσκηση των καθηκόντων του ΕΝΙ τα οποία θα πρέπει να συνεχίσουν να ασκούνται κατά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ για τα κράτη μέλη με παρέκκλιση.²⁴

¹⁵ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 11.2 εδάφιο β΄

¹⁶ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 13.1

¹⁷ Ibid, Άρθρο 11.6

¹⁸ Ibid, Άρθρο 12.1 εδάφιο γ΄

¹⁹ Ibid, Άρθρο 12.1 εδάφιο δ΄

²⁰ Ibid, Άρθρο 12.2

²¹ Ibid, Άρθρο 45.2

²² Βλ. Smits R., The European Central Bank, Institutional Aspects, Cluwer Law International, σ. 27

²³ Οι αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ στην επιτέλεση των οποίων συμβάλλει το Γενικό Συμβούλιο απαριθμούνται στο Άρθρο 47 του Κατ. του ΕΣΚΤ

²⁴ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρα 44 και 47.1

B. Η Ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ

Προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη του πρωταρχικού στόχου του ΕΣΚΤ που είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών²⁵ η Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ κατοχυρώνουν την πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ^{26,26α}. Την οικονομική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ διασφαλίζει η ρύθμιση του Άρθρου 101.1 ΣυνΘΕΚ που απαγορεύει στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες να παρέχουν πιστωτικές διευκολύνσεις σε κοινοτικά όργανα, κεντρικές κυβερνήσεις και δημοσίους οργανισμούς των κρατών μελών και να αγοράζουν δημόσιους τίτλους στην πρωτογενή αγορά καθώς και η ρύθμιση του Άρθρου 102.1 ΣυνΘΕΚ που αποκλείει την προνομιακή πρόσβαση των κοινοτικών οργάνων, των κεντρικών κυβερνήσεων και δημοσίων οργανισμών των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτός κι αν αυτή η πρόσβαση δικαιολογείται από λόγους προληπτικής εποπτείας.^{26β} Η πολιτική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ κατοχυρώνεται με τη διάταξη του Άρθρου 108 ΣυνΘΕΚ^{26γ} σύμφωνα με την οποία : «κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από την παρούσα Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ ούτε η ΕΚΤ, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών δε ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό. Τα

²⁵ Άρθρο 105.1 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 2 του κατ. του ΕΣΚΤ.

²⁶ Η σημασία της κατοχύρωσης της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας για τη διασφάλιση της νομισματικής σταθερότητας τονίζεται από μεγάλο μέρος της σχετικής βιβλιογραφίας. Βλ. σχετικά Χριστοδουλόπουλου Αθ. Ν., Η Ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας : Επισκόπηση, Δελτίον ΕΕΤ, Β' Τριμηνία 1998, σ. 72-78 και Ευθυμιάδου Α.Θ., Η Ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας, Δελτίον ΕΕΤ, Α'-Β' Τριμηνία 2000, σ. 42-53. Για μια συνοπτική παρουσίαση της προβληματικής της ανεξαρτησίας και του δημοκρατικού ελέγχου της ΕΚΤ βλ. Στεφάνου Κ.Α., Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Τόμος Α', Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, σ. 197-202

^{26α} Η οικονομική ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας ορίζεται με βάση ορισμένα κριτήρια όπως για παράδειγμα, αν η τράπεζα έχει κατοχυρώσει το δικαίωμα να χαράσσει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική και να μη χρηματοδοτεί άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο. Η πολιτική ανεξαρτησία προϋποθέτει ότι η ηγεσία της τράπεζας δεν επηρεάζεται από πολιτικές πιέσεις. Αυτό ουσιαστικά διασφαλίζεται όταν η διαδικασία επιλογής και ορισμού των διοικητικών οργάνων, η διάρκεια θητείας και η δυνατότητα ανανέωσης της αποσυνδέεται από τον εκλογικό πολιτικό κύκλο. Βλ. Σαχινίδη Φ.Δ-Χαρβουδέλη Γ.Α., Ευρώ, Ένα Νόμισμα για την Ευρώπη Ε.Τ.Ε., σ.92-96.

^{26β} Δυνάμει του Άρθρου 116.2 ΣυνΘΕΚ τα κράτη μέλη υποχρεούνταν πριν από την 1.1.1994 (ημερομηνία έναρξης του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ) να θεσπίσουν, όπου είναι απαραίτητο τα κατάλληλα μέτρα για την τήρηση των απαγορεύσεων των Άρθρων 101 και 102 ΣυνΘΕΚ

^{26γ} Ισοδύναμη είναι η διάταξη του Άρθρου 7 του κατ. του ΕΣΚΤ.

κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης των αποφάσεων της ΕΚΤ ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Επιπλέον η πολιτική ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ ενισχύεται με τις διατάξεις της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ που καθορίζουν τον τρόπο διορισμού, τη διάρκεια και την ανανέωση της θητείας των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Πράγματι με στόχο την ενίσχυση της πολιτικής ανεξαρτησίας του ΕΣΚΤ η Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προβλέπουν ότι η θητεία των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη²⁷ ενώ η θητεία των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών πρέπει να είναι τουλάχιστον πενταετής²⁸. Στο πλαίσιο της υποχρέωσης των κρατών μελών να εξασφαλίσουν, μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ²⁹, τη συμβατότητα της εθνικής τους νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής τους τράπεζας, με τη Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ³⁰ κάθε κράτος μέλος οφείλει να κατοχυρώσει την ανεξαρτησία της εθνικής κεντρικής του τράπεζας στη βάση των ρυθμίσεων των Άρθρων 108 ΣυνΘΕΚ και 14 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

1.3. Χρηματοοικονομικά Θέματα.

A. Το κεφάλαιο της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ διαθέτει δικό της κεφάλαιο το οποίο καθίσταται λειτουργικό κατά την ίδρυση της και ανέρχεται στο ποσό των 5 δισ. ευρώ³¹. Μόνοι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι και κάτοχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών³². Η εγγραφή των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο κεφάλαιο

²⁷ Άρθρο 112.2 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 11.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

²⁸ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 14.2. Το Άρθρο 14.2 προβλέπει επίσης ότι ο Διοικητής της εθνικής κεντρικής τράπεζας μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντα του μόνο αν δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή έχει διαπράξει βαρύ παράπτωμα.

²⁹ Το ΕΣΚΤ ιδρύθηκε την 1η Ιουλίου 1998

³⁰ Συνθήκη, Άρθρο 109.

³¹ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 28.1 εδάφιο α΄

³² Ibid. Άρθρο 28.2 εδάφιο α΄

της ΕΚΤ πραγματοποιήθηκε βάσει της κλείδας κατανομής που προβλέπει το Άρθρο 29 του Κατ. του ΕΣΚΤ³³. Το ποσό και ο τρόπος καταβολής του κεφαλαίου από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες καθορίζεται από το Δ.Σ. της ΕΚΤ με την ειδική πλειοψηφία που προβλέπεται στο Άρθρο 10.3 του Κατ. του ΕΣΚΤ³⁴. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν το εγγεγραμμένο τους κεφάλαιο παρά μόνο αν το Γενικό Συμβούλιο αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και τουλάχιστον το ήμισυ των μεριδιούχων ότι πρέπει να καταβάλλουν ένα ελάχιστο ποσοστό ως συμβολή στις δαπάνες λειτουργίας της ΕΚΤ³⁵.

Β. Η μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, άλλα εκτός από νομίσματα των κρατών μελών, ευρώ, αποθεματικές θέσεις του ΔΝΤ και ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα, μέχρι ποσού 50 δις ευρώ³⁶. Το Δ.Σ. αποφασίζει για το ποσοστό που θα ζητήσει η ΕΚΤ να της καταβληθεί κατά την ίδρυση της και τα ποσά που θα ζητήσει σε μεταγενέστερες ημερομηνίες.^{36α} Οι εισφορές κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας ορίζονται κατ' αναλογία με το μερίδιο συμμετοχής της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ.^{36β}

Γ. Η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών

Ως νομισματικό εισόδημα ορίζεται από το Άρθρο 32.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ το εισόδημα που συγκεντρώνουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής. Το ποσό του

³³ Ibid. Άρθρο 28.2 εδάφιο β'. Η απόφαση της ΕΚΤ σχετικά με τα μερίδια των εθνικών τραπεζών στην κλείδα για το κεφάλαιο της ΕΚΤ λήφθηκε από την ΕΚΤ την 1.12.1998(Απόφαση ΕΚΤ/1998/13). Προγενέστερα κατά την πρώτη συνεδρίαση του το Δ.Σ. αποφάσισε σχετικά με τη μέθοδο που θα εφαρμοστεί για τον καθορισμό της εκατοστιαίας συμμετοχής των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο κεφάλαιο της ΕΚΤ (Απόφαση ΕΚΤ/1998/1 της 9.6.1998). Βλ. Αναλυτικότερα ΕΚΤ. Ετήσια έκθεση 1998 σ.134.

³⁴ Ibid. Άρθρο 28.3

³⁵ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 48. Πράγματι το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε(Απόφαση ΕΚΤ/1998/14 της 1.12.1998) ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των τεσσάρων χωρών που δε συμμετέχουν στο ενιαίο νόμισμα θα συμβάλλουν 5% της αντίστοιχης εισφοράς τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ ως συμμετοχή στα λειτουργικά έξοδα της ΕΚΤ.

³⁶ Ibid. Άρθρο 30.1 εδάφιο α'

^{36α} Ibid, Άρθρο 30.1 εδάφιο β'

νομισματικού εισοδήματος κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας ισούται με το ετήσιο εισόδημα που της αποφέρουν τα στοιχεία του ενεργητικού της έναντι των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων και των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων μείον τους τόκους που καταβάλλει η εν λόγω κεντρική τράπεζα επί των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τα ελάχιστα αποθεματικά των πιστωτικών ιδρυμάτων³⁷. Το συνολικό ποσό του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατανέμεται μεταξύ τους κατ'αναλογία με τα καταβεβλημένα μερίδια συμμετοχής τους στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ με την επιφύλαξη τυχόν αποφάσεων που λαμβάνει το Δ.Σ. για την κάλυψη των ζημιών της ΕΚΤ από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους³⁸.

Δ. Η κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ

Τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ μεταβιβάζονται ως ακολούθως : α) ένα ποσό το οποίο καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% του καθαρού κέρδους μεταβιβάζεται στα γενικά αποθεματικά με ανώτατο όριο το 100% του κεφαλαίου, β) το υπόλοιπο καθαρό κέρδος διανέμεται μεταξύ των μεριδιούχων της ΕΚΤ κατ'αναλογία προς τα καταβεβλημένα μερίδια συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ³⁹.

Σε περίπτωση ζημιάς της ΕΚΤ αυτή μπορεί να καλυφθεί από το γενικό αποθεματικό και εφόσον κρίνεται σκόπιμο μετά από απόφαση του Δ.Σ της ΕΚΤ, από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους κατ'αναλογία και μέχρι το ύψος των ποσών που κατανέμονται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες βάσει των καταβεβλημένων μεριδίων συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ⁴⁰

Ε. Χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί

Η ΕΚΤ δημοσιεύει ετήσιους λογαριασμούς τους οποίους καταρτίζει η Εκτελεστική Επιτροπή σύμφωνα με τις αρχές που θέτει το Δ.Σ⁴¹. Για αναλυτικούς σκοπούς η Εκτελεστική Επιτροπή καταρτίζει ενοποιημένο ισολογισμό του ΕΣΚΤ, ο

---

^{36β} Ibid, Άρθρο 30.2

³⁷ Ibid. Άρθρα 32.2 και 32.4

³⁸ Ibid. Άρθρο 32.5

³⁹ Ibid. Άρθρο 33.1

⁴⁰ Ibid. Άρθρο 33.2

οποίος περιλαμβάνει τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού των εθνικών κεντρικών τραπεζών που υπάγονται σ' αυτό⁴².

Οι λογαριασμοί της ΕΚΤ ελέγχονται από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές τους οποίους υποδεικνύει το Δ.Σ της ΕΚΤ και εγκρίνει το Συμβούλιο. Οι ελεγκτές είναι πλήρως εξουσιοδοτημένοι να εξετάζουν όλα τα βιβλία και τους λογαριασμούς της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών και ενημερώνονται πλήρως για τις συναλλαγές τους⁴³

1.4 Η έκδοση νομικών πράξεων και ο δικαστικός έλεγχος

Η Συνθήκη της Ρώμης και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ⁴⁴ παρέχουν στην ΕΚΤ κανονιστικές εξουσίες ίδιας φύσεως με τις κανονιστικές αρμοδιότητες που διαθέτουν τα όργανα της Κοινότητας (Άρθρο 249 ΣυνΘΕΚ). Όπως και οι κανονιστικές αρμοδιότητες των οργάνων της Κοινότητας η κανονιστική εξουσία της ΕΚΤ περιορίζεται στο ειδικό πεδίο αρμοδιοτήτων που της έχουν ανατεθεί⁴⁵. Ειδικότερα για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς, λαμβάνει αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις και γνώμες. Η δυνατότητα της ΕΚΤ να εκδίδει κανονισμούς περιορίζεται από τη Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ στην εκτέλεση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ που αναφέρονται i) στη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής ii) στην καθιέρωση της υποχρέωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα σε κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση να διατηρούν ελάχιστα αποθεματικά σε λογαριασμούς στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, iii) στην εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιεινών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών εντός της Κοινότητας και με άλλες χώρες, iv) στην εκτέλεση από την ΕΚΤ ειδικών καθηκόντων σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία πιστωτικών και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Επιπλέον η έκδοση κανονισμών από την ΕΚΤ είναι δυνατόν να προβλέπεται και στις πράξεις του Συμβουλίου με τις οποίες θα

---

⁴¹ Ibid. Άρθρο 26.2

⁴² Ibid. Άρθρο 26.3

⁴³ Ibid. Άρθρο 27.1

⁴⁴ Άρθρο 110 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 34.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

⁴⁵ Smits R., *The European Central Bank, Institutional Aspects*, Kluwer Law International, σ. 102

θεσπιστεί συμπληρωματική νομοθεσία κατ' εφαρμογή του Άρθρου 42 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

Δυνάμει του Άρθρου 35 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ οι πράξεις και παραλείψεις της ΕΚΤ υπόκεινται σε έλεγχο και ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η ΕΚΤ μπορεί να κινήσει δικαστική διαδικασία στις περιπτώσεις και υπό τους όρους που προβλέπονται στη Συνθήκη.^{45α} Το Άρθρο 35 θεμελιώνει επίσης την αρμοδιότητα του ΔΕΚ να εκδικάζει διαφορές που αφορούν την εκπλήρωση εκ μέρους μιας εθνικής κεντρικής τράπεζας των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της να προσφύγει, αφού διατυπώσει προηγουμένως αιτιολογημένη γνώμη και ορίσει προθεσμία συμμόρφωσης, στο ΔΕΚ εναντίον μιας εθνικής τράπεζας εφόσον διαπιστώσει ότι η τελευταία έχει αθετήσει υποχρέωση της που πηγάζει από το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

1.5 Στόχοι και Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ.

A. Στόχοι του ΕΣΚΤ.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 105.1 ΣυνΘΕΚ που επαναλαμβάνεται αυτούσια στο Άρθρο 2 του Κατ. του ΕΣΚΤ πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της Κοινότητας που ορίζονται στο Άρθρο 2 της Συνθήκης.

B. Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ.

Το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ΕΣΚΤ καθορίζεται από τις διατάξεις των Άρθρων 105 και 106 ΣυνΘΕΚ. Σύμφωνα με το Άρθρο 105.1 ΣυνΘΕΚ (Άρθρο 3.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ) τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ συνίστανται :

- α) στη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας
- β) στη διενέργεια πράξεων συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 111 ΣυνΘΕΚ

---

^{45α} Βλ. Άρθρα 230-234 ΣυνΘΕΚ

γ) στην κατοχή και διαχείριση των επισήμων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών

δ) στην προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Επιπλέον το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμοδίων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος⁴⁶, ενώ διατηρεί και το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμμάτων σε ευρώ⁴⁷.

1. Η έκδοση τραπεζογραμμάτων και κερμάτων.

Το Άρθρο 106.1 ΣυνΘΕΚ κατοχυρώνει το αποκλειστικό δικαίωμα της ΕΚΤ να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων σε ευρώ και τη δυνατότητα της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια τα οποία είναι και τα μόνα που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα.. Επιπλέον, δυνάμει του Άρθρου 106.2 ΣυνΘΕΚ παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να εκδίδουν κέρματα η ποσότητα των οποίων όμως τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ.⁴⁸

2. Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Σκοπός της νομισματικής πολιτικής που χαράσσεται και ασκείται από το ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.⁴⁹ Το Δ.Σ. της ΕΚΤ έχει ορίσει τη σταθερότητα των τιμών ως «ετήσια αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή για τη Ζώνη του Ευρώ με ρυθμό χαμηλότερο του 2%». Σύμφωνα με τον ορισμό η σταθερότητα των τιμών «πρέπει να διατηρείται μεσοπρόθεσμα».⁵⁰

Για την επίτευξη του στόχου της διασφάλισης της σταθερότητας των τιμών η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες έχουν, δυνάμει των διατάξεων των Άρθρων

⁴⁶ Άρθρο 105.5 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 3.3 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

⁴⁷ Άρθρο 106.1 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 16 του Κατ. του ΕΣΚΤ

⁴⁸ Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα για την εισαγωγή του ευρώ που τέθηκε με τις διατάξεις του Καν. 974/98 οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και τα κράτη μέλη θα θέσουν σε κυκλοφορία τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε ευρώ αντίστοιχα την 1.1.2002. Βλ. Άρθρα 10-16 του Καν. 974/98

⁴⁹ Άρθρο 105.1 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 2 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

18 και 19 του Κατ. του ΕΣΚΤ, στη διάθεση τους τα παρακάτω μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής :

- α) τη διενέργεια πράξεων ανοιχτής αγοράς (open market operations)⁵¹
- β) την παροχή παγίων διευκολύνσεων στα πιστωτικά ιδρύματα (standing facilities)⁵²
- γ) τη δυνατότητα επιβολής στα πιστωτικά ιδρύματα της υποχρέωσης διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες (minimum reserves)⁵³

Η ΕΚΤ καθορίζει τις γενικές αρχές για τις πράξεις ανοιχτής αγοράς και τις πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται από την ίδια και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.^{53α} Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει το δικαίωμα να αποφασίσει με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων τη χρησιμοποίηση και άλλων λειτουργικών μεθόδων νομισματικού ελέγχου τις οποίες κρίνει κατάλληλες για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών.⁵⁴

Το πλαίσιο μέσα στο οποίο το ΕΣΚΤ ασκεί από την 1.1.1999 την ενιαία νομισματική πολιτική προσδιορίστηκε από τις δύο Εκθέσεις του ΕΝΙ που δημοσιεύθηκαν κατ'εφαρμογή του Άρθρου 117.3 ΣυνΘΕΚ. Πρόκειται για την Έκθεση ΕΝΙ με τίτλο «The Single Monetary Policy in Stage Three : Specification of the operational framework» που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 1997 και συμπληρώθηκε από την Έκθεση με τίτλο «The Single Monetary Policy in Stage Three : General Documentation on ESCB Monetary Instruments and Procedures» που δημοσιεύθηκε το Σεπτέμβριο του 1997⁵⁵.

α) Οι πράξεις ανοιχτής αγοράς

---

⁵⁰ Βλ. αναλυτικότερα Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ετήσια Έκθεση 1998, σ.54-55.

⁵¹ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 18.1 σημείο πρώτο

⁵² Ibid., Άρθρο 18.2, σημείο δεύτερο

⁵³ Ibid., Άρθρο 19.1

^{53α} Ibid., Άρθρο 18.2

⁵⁴ Ibid., Άρθρο 20

⁵⁵ Η ΕΚΤ ενέκρινε το περιεχόμενο της Έκθεσης του ΕΝΙ του Σεπτεμβρίου του 1997 και την ανέπτυξε ακόμη περισσότερο, σε συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες διατυπώνοντας πρόσθετες διατάξεις σε μια σειρά από τομείς. Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν το Σεπτέμβριο του 1998 να δημοσιευθεί νέα έκδοση της έκθεσης με τον ίδιο τίτλο («Γενική Τεκμηρίωση»).

Με τη διενέργεια των πράξεων ανοιχτής αγοράς από το ΕΣΚΤ επιδιώκεται ο επηρεασμός των επιτοκίων, ο έλεγχος της ρευστότητας στην αγορά καθώς και η σηματοδότηση της γενικής κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής. Σύμφωνα με το πλαίσιο διενέργειας των πράξεων ανοιχτής αγοράς που καθόρισαν οι προαναφερθείσες Εκθέσεις του ΕΝΙ το ΕΣΚΤ έχει στη διάθεση του πέντε εργαλεία για τη διενέργεια των πράξεων ανοιχτής αγοράς⁵⁶ :

i) αντίστροφες συναλλαγές (reserve transactions), ii) άμεσες συναλλαγές (outright transactions), iii) έκδοση χρεογράφων (issuance of debt certificates), iv) πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων (foreign exchange swaps), v) αποδοχή προθεσμιακών καταθέσεων (collection of fixed term certificates).

Επιπλέον με τις Έκθεσεις του ΕΝΙ καθιερώθηκαν τέσσερις κατηγορίες πράξεων ανοιχτής αγοράς οι οποίες διαφοροποιούνται μεταξύ τους ως προς τον επιδιωκόμενο στόχο, τη συχνότητα και τις διαδικασίες εκτέλεσης.⁵⁷

- i) Πράξεις βασικής αναχρηματοδότησης. Πρόκειται για πράξεις παροχής ρευστότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα οι οποίες διενεργούνται σε εβδομαδιαία βάση μέσω αντίστροφων συναλλαγών και έχουν διάρκεια δύο εβδομάδων. Διενεργούνται σε αποκεντρωμένη βάση από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες με τη διαδικασία των τυποποιημένων δημοπρασιών.
- ii) Πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης. Μέσω των πράξεων αυτών επιδιώκεται από το ΕΣΚΤ η παροχή πρόσθετης, μακροπρόθεσμης ρευστότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Διενεργούνται μέσω αντίστροφων συναλλαγών σε μηνιαία βάση και έχουν διάρκεια τριών μηνών. Η εκτέλεση τους ανατίθεται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες και η διαδικασία εκτέλεσής τους είναι αυτή των τυποποιημένων δημοπρασιών
- iii) Πράξεις ανοιχτής αγοράς για την εξομάλυνση βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας. Πρόκειται για πράξεις που στοχεύουν στην εξομάλυνση των επιπτώσεων στα επιτόκια από μη αναμενόμενες διακυμάνσεις της ρευστότητας. Η συχνότητα και η διάρκεια τους είναι ακαθόριστη ενώ η εκτέλεση τους πραγματοποιείται είτε μέσω ταχέων δημοπρασιών (κατά κύριο λόγο) είτε μέσω διμερών διαδικασιών. Όλα τα

⁵⁶ Έκθεση του ΕΝΙ του Σεπτεμβρίου 1997, κεφ.3

⁵⁷ Ibid.

προαναφερθέντα εργαλεία διενέργειας των πράξεων ανοιχτής αγοράς είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν από το ΕΣΚΤ για τη διενέργεια των πράξεων ανοιχτής αγοράς για την εξομάλυνση βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας με εξαίρεση την έκδοση χρεογράφων. Η εκτέλεση τους ανατίθενται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Ωστόσο το Δ.Σ. της ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει αν, κάτω από εξαιρετικές περιστάσεις, οι πράξεις ανοιχτής αγοράς για την εξομάλυνση βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας που εκτελούνται μέσω διμερών διαδικασιών θα είναι δυνατόν να εκτελούνται από την ίδια την ΕΚΤ.

- iv) Διαρθρωτικές πράξεις. Με τη διενέργεια των πράξεων αυτών το ΕΣΚΤ επιδιώκει να προσαρμόσει τη διαρθρωτική θέση του ΕΣΚΤ έναντι του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι διαρθρωτικές πράξεις διενεργούνται μέσω της έκδοσης χρεογράφων και μέσω άμεσων ή αντίστροφων συναλλαγών. Η συχνότητα διενέργειάς τους μπορεί να είναι καθορισμένη ή μη. Οι διαρθρωτικές πράξεις που έχουν τη μορφή αντίστροφων συναλλαγών και της έκδοσης χρεογράφων διεξάγονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες μέσω τυποποιημένων δημοπρασιών ενώ αυτές που έχουν τη μορφή άμεσων συναλλαγών μέσω διμερών διαδικασιών.

β) Οι πάγιες διευκολύνσεις

Μέσω της παροχής παγίων διευκολύνσεων το ΕΣΚΤ επιδιώκει να χορηγήσει ή να απορροφήσει ρευστότητα κατά τη διάρκεια μιας ημέρας, να σηματοδοτήσει τη γενική κατεύθυνση της νομισματικής, πολιτικής και να διαμορφώσει μια ζώνη μέσα στην οποία θα κινούνται τα επιτόκια αγοράς μιας ημέρας (overnight). Δύο πάγιες διευκολύνσεις είναι διαθέσιμες στους αντισυμβαλλομένους που πληρούν τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας τις οποίες οι τελευταίοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν με δική τους πρωτοβουλία :

- i) Η διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης (marginal lending facility)
- ii) Η διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων (deposit facility)

Και οι δύο διευκολύνσεις παρέχονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Υπό κανονικές συνθήκες το επιτόκιο της πάγιας διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα αποτελεί το άνω ενώ το επιτόκιο της πάγιας διευκόλυνσης

αποδοχής καταθέσεων το κάτω όριο για το διατραπεζικό επιτόκιο διάρκειας μιας ημέρας (overnight) στη ζώνη του ευρώ.

γ) Οι υποχρεωτικές δεσμεύσεις

Η διάταξη του Άρθρου 19 του Κατ. του ΕΣΚΤ παρέχει τη δυνατότητα στην ΕΚΤ να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση την υποχρέωση της διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής. Οι κανόνες υπολογισμού και προσδιορισμού των ελαχίστων αποθεματικών μπορούν να ορίζονται με πράξεις του Δ.Σ. της ΕΚΤ, η βάση όμως για τα ελάχιστα αποθεματικά και οι μέγιστες αναλογίες μεταξύ των αποθεματικών αυτών και της βάσης τους καθορίζεται από το Συμβούλιο με την υιοθέτηση συμπληρωματικής νομοθεσίας.⁵⁸

δ) Οι αντισυμβαλλόμενοι και τα περιουσιακά στοιχεία που γίνονται δεκτά

Σύμφωνα με το πλαίσιο άσκησης νομισματικής πολιτικής από το ΕΣΚΤ που διαμορφώθηκε με τις προαναφερθείσες Εκθέσεις του ΕΝΙ όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται στην υποχρέωση τήρησης ελαχίστων αποθεματικών έχουν κατ' αρχήν πρόσβαση στις πάγιες διευκολύνσεις καθώς και στις πράξεις ανοιχτής αγοράς που διενεργούνται μέσω τυποποιημένων δημοπρασιών. Επιπλέον οι αντισυμβαλλόμενοι που μπορούν να γίνουν δεκτοί στις πράξεις νομισματικής πολιτικής του ΕΣΚΤ θα πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις από πλευράς προληπτικής εποπτείας και λειτουργίας και πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να διαθέτουν οικονομική ευρωστία και να πληρούν τα κριτήρια λειτουργίας για τη συμμετοχή τους σε πράξεις νομισματικής πολιτικής. Ειδικά για τις πράξεις ανοιχτής αγοράς που διενεργούνται για την εξομάλυνση βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων

---

⁵⁸ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 19.2. Για την αξιοποίηση της δυνατότητας επιβολής ελαχίστων αποθεματικών που παρέχει το Άρθρο 19 του Κατ. του ΕΣΚΤ θεσπίστηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2531 του Συμβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 1998 σχετικά με την εφαρμογή ελάχιστων αποθεματικών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ο αντίστοιχος Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.2818 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 1ης Δεκεμβρίου 1998. Με το δεύτερο Κανονισμό καθορίστηκε ο συντελεστής υποχρεωτικών δεσμεύσεων σε 2%.

της ρευστότητας το ΕΣΚΤ μπορεί να επιλέγει περιορισμένο αριθμό αντισυμβαλλομένων⁵⁹

Το Άρθρο 18.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ ορίζει ότι όλες οι πιστωτικές πράξεις θα πρέπει να βασίζονται σε επαρκή ασφάλεια. Το ΕΣΚΤ δέχεται ένα ευρύ φάσμα στοιχείων ως ασφάλεια για τις πιστωτικές του πράξεις. Διάκριση γίνεται μεταξύ δύο κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων. Η πρώτη βαθμίδα («tier one») αποτελείται από εμπορεύσιμα χρεόγραφα που πληρούν ενιαία σε όλη τη ζώνη του ευρώ κριτήρια επιλογής. Η δεύτερη βαθμίδα («tier two») αποτελείται από εμπορεύσιμα και μη χρεόγραφα τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις εθνικές χρηματοπιστωτικές αγορές και τα τραπεζικά συστήματα για τα οποία τα κριτήρια επιλογής καθορίζονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και υπόκεινται στην έγκριση της ΕΚΤ. Καμιά διάκριση δε γίνεται μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων των δύο βαθμίδων σε σχέση με την καταλληλότητα τους για τα διάφορα είδη πράξεων νομισματικής πολιτικής του ΕΣΚΤ με εξαίρεση το γεγονός ότι τα περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης βαθμίδας δε χρησιμοποιούνται συνήθως από το ΕΣΚΤ στις άμεσες συναλλαγές.⁶⁰

3. Η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής

Σε αντίθεση με ότι ισχύει για τη νομισματική πολιτική η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής δεν αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΚΤ. Το ΕΣΚΤ περιορίζεται στην εφαρμογή της συναλλαγματικής πολιτικής της Κοινότητας η χάραξη των γενικών κατευθύνσεων της οποίας πραγματοποιείται, σύμφωνα με το Άρθρο 111 ΣυνΘΕΚ, από το Συμβούλιο Ecofin.⁶¹ Ειδικότερα, το ΕΣΚΤ είναι αρμόδιο για τη διενέργεια πράξεων συναλλάγματος καθώς και την κατοχή και διαχείριση των επισήμων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών. Δυνάμει της διάταξης

---

⁵⁹ Τα κριτήρια επιλογής αντισυμβαλλομένων από το ΕΣΚΤ στις πράξεις νομισματικής πολιτικής αναλύονται στο κεφ. 2 της Έκθεσης του ENI του Σεπτεμβρίου 1997.

⁶⁰ Βλ. αναλυτικότερα Έκθεση του ENI του Σεπτεμβρίου 1997, κεφ.6

⁶¹ Μοναδικός περιορισμός στην ευχέρεια που διαθέτει το Συμβούλιο να χαράσσει τους γενικούς προσανατολισμούς της συναλλαγματικής πολιτικής της Κοινότητας είναι η απαίτηση που διατυπώνεται στο Άρθρο 111 ΣυνΘΕΚ αυτοί να μη θίγουν τον πρωταρχικό στόχο του ΕΣΚΤ για διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

του Άρθρου 28.1 ΣυνΘΕΚ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα μέχρι ποσού ισοδύναμου προς 50 δισ. ευρώ⁶²

4. Η προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η κατανομή των αρμοδιοτήτων εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων μεταξύ των εθνικών αρχών όπως προσδιορίστηκε από τις διατάξεις της Οδηγίας 89/646/ΕΟΚ (Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία) δε θίγεται από τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ καθώς ούτε η Συνθήκη ούτε το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προβλέπουν την αναγωγή της ΕΚΤ σε ενιαία εποπτική αρχή στη ζώνη του ευρώ. Σύμφωνα με τη ρύθμιση που έχει υιοθετηθεί με τη θέσπιση της Οδηγίας 89/646/ΕΟΚ η ευθύνη για την εποπτεία της οικονομικής ευρωστίας και της φερεγγυότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος εναπόκειται στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής του. Η ευθύνη για την εποπτεία της ρευστότητας του πιστωτικού ιδρύματος και την εφαρμογή σ' αυτό μέτρων νομισματικής πολιτικής ανήκει στην αρμόδια αρχή του κράτους υποδοχής ενώ η εποπτεία του κινδύνου της αγοράς προϋποθέτει τη στενή συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών καταγωγής και υποδοχής του πιστωτικού ιδρύματος. Ο ρόλος του ΕΣΚΤ στο πεδίο της προληπτικής εποπτείας περιορίζεται στη συμβολή στην εκ μέρους των αρμοδίων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.⁶³ Για την εκπλήρωση του ρόλου αυτού η ΕΚΤ μπορεί να παρέχει συμβουλές και να δίνει τη γνώμη της η οποία ζητείται από το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών σχετικά με την εμπέλεια και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.⁶⁴

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του ΕΣΚΤ αναφορικά με την προληπτική εποπτεία εντάσσεται και η εξουσία του ΕΚΤ να λειτουργεί με την ιδιότητα του τελικού αναχρηματοδοτικού δανειστή (lender of last resort) στη ζώνη του ευρώ

⁶² Αναλυτικότερη παρουσίαση του θέματος της μεταβίβασης συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ έγινε στο τμήμα 1.3.B

⁶³ Άρθρο 105.5 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 3.3 του Κατ. του ΕΣΚΤ

χορηγώντας ρευστότητα σε φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα για την πρόληψη τραπεζικών κρίσεων που είναι δυνατόν να μετατραπούν σε συστημικούς κινδύνους. Η εξουσία αυτή της ΕΚΤ μπορεί να στηριχθεί θεσμικά στην διάταξη του Άρθρου 18.1 ΣυνθΕΚ η οποία καθιερώνει τη δυνατότητα της ΕΚΤ να χορηγεί πιστώσεις σε πιστωτικά ιδρύματα έναντι επαρκούς εξασφάλισης.⁶⁵

5. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Λόγω της μεγάλης σημασίας που έχει η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών συγκαταλέγεται μεταξύ των βασικών καθηκόντων του ΕΣΚΤ. Δύο είναι τα κύρια εργαλεία που έχει στη διάθεσή του το ΕΣΚΤ για την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας:⁶⁶ α) η δυνατότητα της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών να παρέχουν διευκολύνσεις και β) η εξουσία της ΕΚΤ να θεσπίζει κανονισμούς με σκοπό την εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιεινών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών εντός της κοινότητας και με τρίτες χώρες.

Με στόχο την διασφάλιση του ομαλού διακανονισμού των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ για την υποστήριξη της εφαρμογής της ενιαίας νομισματικής πολιτικής σχεδιάσθηκε, στο πλαίσιο των προπαρασκευαστικών εργασιών του ENI για το τρίτο στάδιο της ONE, το διατραπεζικό σύστημα μεταφοράς κεφαλαίων TARGET (Trans – European Real-Time Automated Gross Settlement Express Transfer System). Μέλη του συστήματος TARGET, που άρχισε τη λειτουργία του στις 4-1-1999, είναι μόνο οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών (με ή χωρίς παρέκκλιση). Οι τελευταίες προκειμένου να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή τους στο σύστημα υποχρεώθηκαν να θέσουν σε λειτουργία ένα Σύστημα Διακανονισμού σε Συνεχή Χρόνο (ΣΔΣΧ) καθώς και ένα μηχανισμό διασύνδεσης (Interlinking System) μέσω του οποίου οι εντολές πληρωμής μετατρέπονται από την εθνική τυποποίηση στην τυποποίηση του TARGET και αντίστροφα. Μέσω του TARGET

---

⁶⁴ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 25.1

⁶⁵ Γκόρτσος Χ., Η Άσκηση της Προληπτικής Εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη Ζώνη του Ευρώ. Η θεσμική Διάσταση, Δελτίον ΕΕΤ, Γ' – Δ' Τριμηνία 1999, σ. 99-101

⁶⁶ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 22

διακανονίζονται τόσο διατραπεζικές εντολές όσο και εντολές της πελατείας των τραπεζών. Δικαίωμα μεταβίβασης πληρωμών μέσω του TARGET έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή άλλος οργανισμός εφόσον συμμετέχει σε κάποιο ΣΔΣΧ συνδεδεμένο με αυτό.⁶⁷ Όλες οι πληρωμές που πηγάζουν από την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, όπου το ΕΣΚΤ είναι ο ένας αντισυμβαλλόμενος, διακανονίζεται υποχρεωτικά μέσω του TARGET.⁶⁸

---

⁶⁷ Η επιλογή των συμμετεχόντων στα ΣΔΣΧ πραγματοποιείται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες

⁶⁸ Για μια αναλυτική περιγραφή του συστήματος TARGET ο βλ: Γκόρτσου Χ., Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, ΕΕΤ, Εκπαιδευτικό Κέντρο, σ. 67-74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Ο ρόλος των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών : αρμοδιότητες και βαθμός αυτονομίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

2.1 Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του θεσμικού οικοδομήματος του ΕΣΚΤ

A. Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση.

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση) δεσμεύονται από το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ που αναφέρονται στο θεσμικό καθεστώς και το ρόλο των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ.

Η σχέση των εθνικών κεντρικών τραπεζών χωρίς παρέκκλιση με την ΕΚΤ οριοθετείται από τις διατάξεις των άρθρων 14.3, 12.1 και 9.2 του καταστατικού του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 14.3 οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Η συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ διασφαλίζεται με μέτρα που λαμβάνει το Δ.Σ. της ΕΚΤ. Σύμφωνα με τη διάταξη του τρίτου εδαφίου του Άρθρου 12.1 εφόσον κρίνεται δυνατόν και εύλογο η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που υπάγονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Τέλος το Άρθρο 9.2 του καταστατικού του ΕΣΚΤ ορίζει ότι η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Ο συγκεντρωτικός χαρακτήρας του ΕΣΚΤ όσον αφορά τη λήψη των αποφάσεων οριοθετεί το ρόλο των εθνικών κεντρικών τραπεζών χωρίς παρέκκλιση στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Ο καθορισμός των κατευθυντήριων γραμμών και η λήψη όλων των απαραίτητων αποφάσεων για την εκτέλεση των καθηκόντων

του ΕΣΚΤ πραγματοποιείται από το Δ.Σ. της ΕΚΤ.⁶⁹ Τη διαμόρφωση των αποφάσεων του Δ.Σ. της ΕΚΤ επηρεάζουν βέβαια οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μέσω της συμμετοχής των διοικητών τους στο όργανο αυτό. Σε κάθε περίπτωση πάντως οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση στερούνται πλήρως της δυνατότητας χάραξης και άσκησης αυτόνομης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής καθώς επίσης και πολιτικής ελέγχου των συστημάτων πληρωμών. Σε ότι αφορά ειδικότερα τη νομισματική πολιτική και τον έλεγχο των συστημάτων πληρωμών οι εθνικές κεντρικές τράπεζες επιφορτίζονται με την εφαρμογή στην επικράτεια τους της ενιαίας πολιτικής που χαράσσεται από το Δ.Σ της ΕΚΤ. Επιπλέον οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση μπορούν να εκδίδουν τραπεζογραμμάτια με την έγκριση όμως της ΕΚΤ ενώ διατηρούν πλήρως την αρμοδιότητα της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο η Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ επιφυλάσσουν έναν επικουρικό ρόλο στο ΕΣΚΤ στον τομέα αυτό.

B. Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών με παρέκκλιση.

Το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση) στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ προσδιορίζεται από τη μη εφαρμογή σ' αυτές ενός μεγάλου αριθμού διατάξεων της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ. Οι διατάξεις αυτές μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες:⁷⁰

- α) τις διατάξεις που αναφέρονται στις σχέσεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών με την ΕΚΤ
- β) τις διατάξεις που αφορούν τη συμμετοχή των εθνικών κεντρικών τραπεζών στα όργανα της ΕΚΤ
- γ) τις διατάξεις που αναφέρονται σε χρηματοοικονομικά θέματα.

⁶⁹ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 12.1 εδάφιο α'

⁷⁰ Οι διατάξεις της Συνθήκης που δεν εφαρμόζονται στα κράτη μέλη με παρέκκλιση απαριθμούνται στο Άρθρο 122.3 της Συνθήκης ενώ οι διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ που δεν εφαρμόζονται στα κράτη μέλη με παρέκκλιση και στις εθνικές κεντρικές τους τράπεζες απαριθμούνται στο Άρθρο 43 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

δ) τις διατάξεις που συνδέονται με τη συμμετοχή των εθνικών κεντρικών τραπεζών στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του ΕΣΚΤ.

Σε ότι αφορά καταρχήν τις σχέσεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών με την ΕΚΤ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι προαναφερθείσες στο τμήμα 2.1.Α διατάξεις των Άρθρων 14.3, 12.1 και 9.2 δεν δεσμεύουν τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση.

Αναφορικά με τη συμμετοχή στα όργανα της ΕΚΤ το ιδιαίτερο καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών με παρέκκλιση απορρέει από τη μη εφαρμογή σ' αυτές της διάταξης του Άρθρου 10.1 του Κατ του ΕΣΚΤ. Έτσι οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα δε μετέχουν στο Δ.Σ. της ΕΚΤ. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση συμμετέχουν, μέσω των διοικητών τους, μόνο στο Γενικό Συμβούλιο, το τρίτο όργανο της ΕΚΤ, η δημιουργία του οποίου προβλέφθηκε από τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ εξαιτίας ακριβώς της προοπτικής ύπαρξης κρατών μελών που δε θα υιοθετούσαν το ενιαίο νόμισμα με την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ.

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που τελούν υπό καθεστώς παρέκκλισης δεν επηρεάζονται από το μεγαλύτερο αριθμό των διατάξεων του καταστατικού του ΕΣΚΤ που ρυθμίζουν χρηματοοικονομικά θέματα. Συγκεκριμένα παρά το γεγονός ότι είναι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι στο κεφαλαίο της ΕΚΤ δεν υποχρεούνται σε καταβολή του εγγεγραμμένου τους κεφαλαίου, δεν υποχρεούνται να μεταβιβάσουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα⁷¹, δεν συμμετέχουν στην κατανομή των κερδών και ζημιών της ΕΚΤ και δεν υπόκεινται στον λογιστικό έλεγχο που προβλέπει το Άρθρο 27 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

Τέλος, σε σχέση με τις διατάξεις που συνδέονται με την άσκηση των πολιτικών του ΕΣΚΤ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ που αφορούν τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ και τα μέσα άσκησης

---

⁷¹ Το Άρθρο 49 του Κατ. του ΕΣΚΤ προβλέπει την καθυστερημένη καταβολή του εγγεγραμμένου μεριδίου τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ καθώς και την καθυστερημένη

τους δεν δεσμεύουν τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση. Σύμφωνα με ρητή διάταξη του καταστατικού του ΕΣΚΤ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση διατηρούν τις εξουσίες τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής⁷² ενώ το ίδιο ισχύει και για την έκδοση τραπεζογραμματίων, την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής, τον έλεγχο των συστημάτων πληρωμών και την άσκηση της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ευνόητο είναι ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση δε δεσμεύονται από τις νομικές πράξεις που εκδίδονται από την ΕΚΤ για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ.

2.2 Οι δυνατότητες των εθνικών κεντρικών τραπεζών για αυτόνομη άσκηση δραστηριοτήτων.

Η Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ δεν αποκλείουν την άσκηση από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών (με ή χωρίς παρέκκλιση) δραστηριοτήτων άλλων από αυτές που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με τη ρύθμιση του άρθρου 14.4 οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκτελούν και λειτουργίες άλλες από εκείνες που καθορίζονται στο καταστατικό του ΕΣΚΤ ωστόσο οι εν λόγω λειτουργίες εκτελούνται υπό ευθύνη των εθνικών κεντρικών τραπεζών και δε θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος των λειτουργιών του ΕΣΚΤ. Παρόλα αυτά σύμφωνα με την ίδια διάταξη το Δ.Σ. της ΕΚΤ μπορεί να μην επιτρέψει την άσκηση τέτοιων λειτουργιών αν αποφασίσει με πλειοψηφία δυο τρίτων των μελών του ότι οι λειτουργίες αυτές παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών των οποίων καταργείται το καθεστώς παρέκκλισης.

⁷² Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 43.2

Μέρος Δεύτερο : Η Τράπεζα της Ελλάδος και η λειτουργία της στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος πριν από την ένταξη της στο ΕΣΚΤ.

Οι αλλαγές που επιφέρει στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας η ένταξη της στο ΕΣΚΤ, στην παρουσίαση των οποίων θα αφιερωθεί το επόμενο μέρος της μελέτης, δεν είναι δυνατόν να γίνουν πλήρως κατανοητές από τον αναγνώστη αν δεν προηγηθεί μια σύντομη αναφορά στη λειτουργία της Τράπεζας της Ελλάδος πριν από την ένταξη της στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση. Συνεπώς κρίνεται σκόπιμο το παρόν μέρος της μελέτης να αφιερωθεί αφενός μεν σε μια σύντομη ιστορική επισκόπηση του ρόλου που έχει διαδραματίσει η ΤτΕ στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος αφετέρου δε στην παρουσίαση της δομής, της οργάνωσης της ΤτΕ καθώς και των στόχων που επιδίωκε και των λειτουργιών που επιτελούσε πριν από την ένταξη της στο ΕΣΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδας στο πλαίσιο του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος : ιστορική αναδρομή

Η Τράπεζα της Ελλάδας ιδρύθηκε το 1928 προκειμένου να καλυφθεί η ανάγκη δημιουργίας και στη χώρα μας ενός ειδικού τραπεζικού οργάνου για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και την έκδοση του νομίσματος.²⁷ Στην ίδρυση της συνέλαβε ωστόσο καθοριστικά η πίεση της Κοινωνίας των Εθνών που έθεσε ως προϋπόθεση τη δημιουργία κεντρικής τράπεζας προκειμένου να παράσχει την εγγύηση της για τη σύναψη από τη χώρα μας ενός μεγάλου εξωτερικού δανείου. Πράγματι το σχέδιο καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος αποτέλεσε παράρτημα στο Πρωτόκολλο της Γενεύης της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 1927 με το οποίο συμφωνήθηκαν, μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της Κοινωνίας των Εθνών, οι όροι υπό τους οποίους η τελευταία θα παρείχε την έγκριση και την προστασία της για την έκδοση υπέρ της χώρας μας εξωτερικού δανείου ύψους 9 εκατ. λιρών.²⁸

Από την ίδρυση της η Τράπεζα της Ελλάδας διέθετε σημαντικό βαθμό αυτονομίας ενώ η πρώτη δεκαετία λειτουργίας της μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής καθώς η Τράπεζα συνέβαλε σημαντικά στην εξασφάλιση στη χώρα μας συνθηκών σχετικής νομισματικής σταθερότητας παρά τη διεθνή νομισματική αναταραχή που σημάδεψε τη δεκαετία του '30.²⁹ Μεταπολεμικά η Τράπεζα της Ελλάδας έπαιξε σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια νομισματικής σταθεροποίησης με την εισαγωγή νέας δραχμής το 1944 ενώ συνέλαβε αποφασιστικά στη νομισματική αναπροσαρμογή του 1953 (υποτίμηση της δραχμής κατά 50%) που επέτρεψε την ένταξη της δραχμής στο σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods. Η συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδας στη διασφάλιση της νομισματικής σταθερότητας για μια ολόκληρη εικοσαετία από το 1954 ως το 1973 υπήρξε επίσης σημαντική.

---

¹ Πριν από την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος την εκδοτική λειτουργία ασκούσαν οι εμπορικές τράπεζες. Από το 1920 το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης νομίσματος είχε στην κατοχή της η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

²⁸ Για μια σύντομη παρουσίαση του ιστορικού της ίδρυσης της Τράπεζας της Ελλάδος, βλ. Τράπεζα της Ελλάδος, Τα πρώτα πενήντα χρόνια της Τραπεζικής της Ελλάδος, 1978, σ. 59-73

³ Αλογοσκούφης Γ., Η Τράπεζα της Ελλάδος και ο πληθωρισμός, Ανεξαρτησία και δημοκρατικός έλεγχος, 1996, σ.2

Ο έντονος παρεμβατισμός του κράτους στην οικονομία και το τραπεζικό σύστημα καθόλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου και μέχρι πρόσφατα προσδιόρισε και τα όρια της αυτονομίας της Τράπεζας της Ελλάδας. Το 1946 ιδρύθηκε η Νομισματική Επιτροπή που ήταν κυβερνητικό όργανο στο οποίο ανατέθηκαν οι αρμοδιότητες του ελέγχου της έκδοσης νέου χρήματος και της διατήρησης της συναλλαγματικής σταθερότητας.³⁰ Σταδιακά οι εξουσίες της διευρύνθηκαν καθώς κατέστη αρμόδια και για την άσκηση της πιστωτικής πολιτικής³¹ ενώ ενισχύθηκε και ο εποπτικός ρόλος της στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.³² Η Τράπεζα της Ελλάδος περιορίστηκε στην εφαρμογή των αποφάσεων της Νομισματικής Επιτροπής.

Μετά την κατάρρευση του συστήματος σταθερών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 η Τράπεζα της Ελλάδας δεν μπόρεσε να επιτύχει νομισματική σταθερότητα και για τα επόμενα είκοσι χρόνια ο ελληνικός πληθωρισμός κινήθηκε σε υψηλότερα επίπεδα απ' ότι στις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες του ΟΟΣΑ. Η έντονη παρέμβαση του κράτους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα με το διοικητικό καθορισμό των επιτοκίων και τον έλεγχο της κατανομής των πιστώσεων από τη Νομισματική Επιτροπή αλλά και η συχνή προσφυγή του δημοσίου στις πιστωτικές διευκολύνσεις της Τράπεζας της Ελλάδας περιόριζαν την ευχέρεια χειρισμών της τελευταίας στην προσπάθεια επίτευξης νομισματικής σταθερότητας.

Τον αυτόνομο ρόλο της ως νομισματική αρχή ανέκτησε η Τράπεζα της Ελλάδος σταδιακά από τις αρχές της δεκαετίας του '80 στο πλαίσιο της διαδικασίας απελευθέρωσης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος που σε μεγάλο βαθμό επέβαλε η ένταξη της χώρας μας στην ΕΟΚ το 1981. Το 1982 η Νομισματική Επιτροπή καταργήθηκε και το σύνολο των εξουσιών της περιήλθε στο Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Την πλήρη ανεξαρτησία της ως νομισματική αρχή η Τράπεζα της Ελλάδος απέκτησε ωστόσο, όπως θα γίνει φανερό στο επόμενο μέρος

---

³⁰ Ν. 1015/1946 Περί Συστάσεως και Λειτουργίας Νομισματικής Επιτροπής. Αρχικά στη σύνθεση της Νομισματικής Επιτροπής μετείχαν οι Υπουργοί Συντονισμού και Οικονομικών, ο Διοικητής της ΤτΕ και δυο ξένοι εκπρόσωποι της Αγγλίας και των ΗΠΑ. Το 1951 οι δυο τελευταίοι αντικαταστήθηκαν από τους Υπουργούς Γεωργίας και Εμπορίου.

³¹ Ν.Δ 588/1948 Περί Ελέγχου της Πίστωσης

³² Α.Ν 1665/1951, Περί Λειτουργίας και Ελέγχου Τραπεζών

της μελέτης, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 στο πλαίσιο της προετοιμασίας της χώρας μας για τη συμμετοχή της στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Δομή, Οργανωτική Διάρθρωση, Στόχοι και Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας

2.1 Δομή και Οργανωτική Διάρθρωση της Τράπεζας της Ελλάδας

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει συσταθεί με τη νομική μορφή της ανωνύμου εταιρίας. Ως έδρα της ορίζεται από το Καταστατικό της η Αθήνα.³³ Το κεφάλαιο της ανέρχεται στο ποσό των 16.686.504.800 δραχμών διαιρείται δε σε 2.979.733 μετοχές ονομαστικής αξίας 5.600 δραχμών η καθεμιά.³⁴ Όλες οι μετοχές είναι ονομαστικές.³⁵ Η συμμετοχή του δημοσίου και των δημοσίων επιχειρήσεων στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας δεν είναι δυνατόν να ξεπερνά (ως σύνολο) το ένα δέκατο του ονομαστικού κεφαλαίου. Το κεφάλαιο της Τράπεζας είναι δυνατόν να αυξηθεί μετά από απόφαση του Γενικού Συμβουλίου της την οποία εγκρίνει η κυβέρνηση.³⁶

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού της (Άρθρα 11-37) την οργανωτική διάρθρωση της Τράπεζας της Ελλάδας συνθέτουν :

- α) Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων
- β) Το Γενικό Συμβούλιο
- γ) Ο Διοικητής και οι Υποδιοικητές
- δ) Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής (Σ.Ν.Π)
- ε) Η Εκτελεστική Επιτροπή
- στ) Το Συμβούλιο της Διευθύνσεως

α) Η Γενική Συνέλευση

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας στο οποίο εκπροσωπείται το σύνολο των μετόχων.³⁷ Η τακτική Γενική Συνέλευση

---

³³ Κατ. της ΤτΕ, Άρθρο 1

³⁴ Ibid, Άρθρο 8. Το μετοχικό κεφάλαιο της ΤτΕ ανερχόταν κατά την ίδρυση της σε 400 εκατ. δραχμές

³⁵ Ibid

³⁶ Ibid, Άρθρο 9

³⁷ Ibid, Άρθρο 11

συγκαλείται μια φορά το χρόνο και είναι αποκλειστικά αρμόδια να λαμβάνει αποφάσεις, μεταξύ άλλων, για τα ακόλουθα θέματα³⁸ :

- την έγκριση της ετήσιας έκθεσης και του ισολογισμού της Τράπεζας
- την εκλογή ή την ανάκληση των μελών του Γενικού Συμβουλίου και των Ελεγκτών
- τις προτάσεις τροποποίησης του Καταστατικού της Τράπεζας οι οποίες υποβάλλονται από την κυβέρνηση για κύρωση στη Βουλή.

β) Το Γενικό Συμβούλιο

Το Γενικό Συμβούλιο της ΤτΕ αποτελείται από τα μέλη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και έξι Συμβούλους οι οποίοι εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων για τρία χρόνια.³⁹ Την Προεδρία των συνεδριάσεων του Γενικού Συμβουλίου ασκεί ο Διοικητής της Τράπεζας. Το Γενικό Συμβούλιο ασκεί τη γενική διαχείριση των υποθέσεων της Τράπεζας και παράλληλα λαμβάνει κάθε απόφαση και ασκεί κάθε εξουσία, μέσα στα όρια του Καταστατικού, που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής ή του Διοικητή της Τράπεζας.⁴⁰

γ) Ο Διοικητής και οι Υποδιοικητές

Ο Διοικητής και οι Υποδιοικητές της Τράπεζας της Ελλάδος διορίζονται για μια εξαετία, με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας⁴¹ είναι δυνατόν δε να παυθούν από τα καθήκοντα τους, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων, μόνο αν καταστούν οριστικά ανίκανοι ή υποπέσουν σε βαρύ παράπτωμα.⁴²

Ο Διοικητής της ΤτΕ είναι αρμόδιος να ασκεί εξ' ονόματος του Γενικού Συμβουλίου διαρκή έλεγχο πάνω στη διαχείριση του ενεργητικού και των γενικών

---

³⁸ Ibid, Άρθρο 19

³⁹ Ibid, Άρθρο 21

⁴⁰ Ibid, Άρθρο 20

⁴¹ Ibid, Άρθρο 29

⁴² Ibid, Άρθρο 24

εργασιών της Τράπεζας και λαμβάνει αποφάσεις για όλα τα θέματα τα οποία δεν επιφυλάσσονται ειδικά στο Γενικό Συμβούλιο ή το Σ.Ν.Π. ή δεν διέπονται από κανονισμούς που εκδίδονται από τα Συμβούλια αυτά.⁴³ Επιπλέον ο Διοικητής προεδρεύει, όπως προαναφέρθηκε, του Γενικού Συμβουλίου.⁴⁴

δ) Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής (Σ.Ν.Π.)

Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής αποτελείται από το Διοικητή της ΤτΕ, του δυο Υποδιοικητές και τρία ακόμη μέλη τα οποία επιλέγονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα και διορίζονται με προεδρικό διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου ύστερα από γνώμη του Διοικητή για θητεία διάρκειας έξι ετών. Την προεδρία του οργάνου ασκεί ο Διοικητής της ΤτΕ.⁴⁵

Το Σ.Ν.Π. είναι αρμόδιο να αποφασίζει για τη χάραξη και άσκηση της νομισματικής πολιτικής καθώς και για θέματα που αφορούν την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής, τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και την έκδοση τραπεζογραμματίων. Για την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων το Σ.Ν.Π. εκδίδει Πράξεις.⁴⁶

ε) Η Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από τον Διοικητή, έναν εκ των Υποδιοικητών της Τράπεζας και δυο άλλα μέλη του Γενικού Συμβουλίου. Μόνη αρμοδιότητα της είναι να λαμβάνει επείγουσες αποφάσεις για θέματα των αρμοδιοτήτων του Γενικού Συμβουλίου. Οι αποφάσεις της επικυρώνονται από το Γενικό Συμβούλιο στην αμέσως επόμενη συνεδρίαση του.⁴⁷

στ) Το Συμβούλιο της Διευθύνσεως

---

⁴³ Ibid, Άρθρο 31

⁴⁴ Ibid, Άρθρο 30

⁴⁵ Ibid, Άρθρο 35^Α. Το Σ.Ν.Π. συστήθηκε ως όργανο της ΤτΕ με το Άρθρο 6 του Ν. 2548/1997 «Ρυθμίσεις για την Τράπεζα της Ελλάδος»

⁴⁶ Ibid

Το Συμβούλιο Διευθύνσεως αποτελείται από το Διοικητή, τους Υποδιοικητές και τους Διευθυντές της Τράπεζας. Ο ρόλος της περιορίζεται στην εξασφάλιση ενιαίας κατευθύνσεως και μεθόδου λειτουργίας των διαφόρων τμημάτων της Τράπεζας.⁴⁸

2.2 Στόχοι και Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας

A. Οι στόχοι της Τράπεζας της Ελλάδας

Σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 4 του Καταστατικού της η ΤτΕ έχει ως πρωταρχικό σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών. Συμπληρωματικά, και χωρίς να θίγεται ο πρωταρχικός της στόχος η ΤτΕ στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Η διαφύλαξη της σταθερότητας των τιμών και η στήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης καθορίστηκαν ως στόχοι της ΤτΕ με τη θέση σε ισχύ του Ν. 2548/1997 «Ρυθμίσεις για την Τράπεζα της Ελλάδος» στο πλαίσιο της διαδικασίας προσαρμογής του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της ΤτΕ με το αντίστοιχο του ΕΣΚΤ.⁴⁹ Μέχρι τότε το Άρθρο 4 του Καταστατικού της ΤτΕ προσδιόριζε ως κύρια καθήκοντα της ΤτΕ την εξασφάλιση της σταθερότητας της σε χρυσό αξίας των γραμματίων της και τη ρύθμιση της κυκλοφορίας και της πίστης στην Ελλάδα.⁵⁰

B. Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας

Οι κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος απαριθμούνται στο Άρθρο 2 του Καταστατικού της⁵¹ σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου η ΤτΕ :

---

⁴⁷ Ibid, Άρθρο 28

⁴⁸ Ibid, Άρθρο 36

⁴⁹ Οι ρυθμίσεις του Ν. 2548/1997 που τροποποιούσαν το Κατ. της ΤτΕ ενσωματώθηκαν σ' αυτό με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

⁵⁰ Η υποχρέωση της ΤτΕ για εξασφάλιση της σε χρυσό αξίας των γραμματίων της είχε ανασταλεί από το 1932 με το Ν. 5422

⁵¹ Όπως διαμορφώθηκε μετά την τροποποίηση του Κατ. της ΤτΕ με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

α) Χαράσσει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στην έννοια της οποίας περιλαμβάνεται και η πιστωτική πολιτική

β) Ασκήει την πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι άλλων νομισμάτων σύμφωνα με το πλαίσιο της συναλλαγματικής πολιτικής που προκρίνει η κυβέρνηση ύστερα από διαβουλεύσεις με την Τράπεζα της Ελλάδας

γ) Κατέχει και διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας και ενεργεί πράξεις σε συνάλλαγμα

δ) Ασκήει εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα και σε άλλες επιχειρήσεις και οργανισμούς του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας (εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, εταιρίες πρακτορίας επιχειρηματικών απαιτήσεων, εταιρίες αμοιβαίων εγγυήσεων, ταμεία αντεγγύησης, ανταλλακτήρια συναλλάγματος, εταιρίες διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές). Η αρμοδιότητα της ΤτΕ για την άσκηση προληπτικής εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα εκτείνεται : i) στα πιστωτικά ιδρύματα με καταστατική έδρα στην Ελλάδα, ii) στα ελληνικά υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα σε κράτη που δεν είναι μέλη της Ε.Ε. Επιπλέον σύμφωνα με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών των κρατών μελών της Ε.Ε που προβλέφθηκε με τις διατάξεις της Οδηγίας 89/646/ΕΟΚ (Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία) η ΤτΕ είναι καταρχήν αρμόδια για την άσκηση προληπτικής εποπτείας και στα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα στην Ελλάδα τα οποία λειτουργούν σε κράτη μέλη της Ε.Ε. Η ευθύνη της ΤτΕ για την άσκηση εποπτείας στα ελληνικά υποκαταστήματα κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων περιορίζεται στην εποπτεία της ρευστότητας τους και στην εφαρμογή σ' αυτά μέτρων νομισματικής πολιτικής.

ε) Προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών καθώς και συστημάτων διαπραγμάτευσης, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματοπιστηριακών συναλλαγών σε τίτλους και λοιπά χρηματοπιστωτικά μέσα.

στ) Έχει το αποκλειστικό προνόμιο της εκδόσεως τραπεζικών γραμματίων τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα σε όλη την επικράτεια.

ζ) Ενεργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Δημοσίου. Ειδικότερα σύμφωνα με τη ρύθμιση του Άρθρου 45 του Καταστατικού της η ΤτΕ διεξάγει τραπεζικές συναλλαγές που της αναθέτει το δημόσιο, είναι δυνατόν να τηρεί λογαριασμούς του δημοσίου και των δημοσίων επιχειρήσεων σε δραχμές, τηρεί τους λογαριασμούς και τα διαθέσιμα του δημοσίου σε συνάλλαγμα, ενεργεί για λογαριασμό του δημοσίου εισπράξεις και πληρωμές, εκδίδει και εξυπηρετεί όλα τα εσωτερικά δημόσια δάνεια.

Επιπλέον των αρμοδιοτήτων που απαριθμούνται στο Άρθρο 2 του Καταστατικού της η ΤτΕ⁵² :

α) Χορηγεί άδεια λειτουργίας στα πιστωτικά ιδρύματα με καταστατική έδρα στην Ελλάδα καθώς και στα ελληνικά υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε κράτη μη μέλη της Ε.Ε.

β) Έχει την εξουσία παρέμβασης στη λειτουργία των ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αντιμετωπίζουν προβλήματα φερεγγυότητας. Ειδικότερα, η ΤτΕ έχει τη δυνατότητα να υποχρεώνει τα πιστωτικά ιδρύματα που αντιμετωπίζουν προβλήματα φερεγγυότητας να λάβουν μέτρα αναδιοργάνωσης καθώς και να ανακαλεί την άδεια ενός πιστωτικού ιδρύματος.

γ) Ασκεί τη λειτουργία του τελικού αναχρηματοδοτικού δανειστή (lender of last resort) για τα φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα που αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας.

δ) Συμμετέχει μαζί με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας στη διοίκηση του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων που ιδρύθηκε το 1995 (Ν. 2324/1995) κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 94/19/ΕΟΚ.

ε) Συμμετέχει μέσω εκπροσώπου που ορίζεται από το Διοικητή της στη διοίκηση του Αρμοδίου Φορέα για τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση πληροφοριών σχετικά με συναλλαγές που δημιουργούν υποψίες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

---

⁵² Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 6, σ. 24

Μέρος Τρίτο : Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και οι επιπτώσεις στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της

Η ανάληψη των καθηκόντων του ΕΣΚΤ με την έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος) την 1.1.1999 διαμόρφωσε για την Τράπεζα της Ελλάδος, όπως και για τις κεντρικές τράπεζες των υπολοίπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια νέα πραγματικότητα. Η Τράπεζα της Ελλάδος καλείται, ως μέλος του ΕΣΚΤ να προσαρμόσει τη λειτουργία της σ' ένα νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο προσδιορίζεται από τις διατάξεις των Άρθρων 105 έως 115 ΣυνθΕΚ και τις διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Τις βασικές συνιστώσες αυτής της προσαρμογής αποτελούν η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της ΤτΕ και η διασφάλιση της συμβατότητας των στόχων και αρμοδιοτήτων της με τους στόχους, τις αρμοδιότητες και τις πολιτικές του ΕΣΚΤ.⁵³

Ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους το οποίο δεν έχει υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση) η ΤτΕ τελεί από 1.1.1999 κάτω από ένα ιδιαίτερο καθεστώς λειτουργίας που καθορίζεται από τις διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και το οποίο χαρακτηρίζεται από τη μερική μόνο ανάληψη υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ και τη διατήρηση σημαντικών περιθωρίων για αυτόνομη άσκηση πολιτικών. Η υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος, η οποία είναι πλέον δεδομένη μετά την απόφαση που έλαβε το Συμβούλιο Ecofin στις 19 Ιουνίου 2000 βάσει του Άρθρου 122.2 ΣυνθΕΚ για την κατάργηση του καθεστώτος παρέκκλισης της χώρας μας από την 1.1.2001, θα σημάνει την πλήρη ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ υπό την έννοια ότι η τελευταία θα υποχρεωθεί να προσαρμόσει τη λειτουργία της στο σύνολο των ρυθμίσεων της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ που αφορούν τις υποχρεώσεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών και τις σχέσεις τους με την ΕΚΤ.

Στα δυο κεφάλαια του παρόντος μέρους της μελέτης θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε τις επιπτώσεις στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας και στην άσκηση των πολιτικών της ΤτΕ που συνεπάγεται αρχικά η από 1.1.1999 συμμετοχή της στο

---

⁵³ Βλ. αναλυτικότερα «European Commission, CONVERGENCE REPORT, Brussels, 25 March 1998, σ. 32-35

ΕΣΚΤ υπό το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση και εν συνεχεία η από 1.1.2001 πλήρης ένταξη της στο ΕΣΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Η μεταβολή του θεσμικού καθεστώτος λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος ως αποτέλεσμα της από 1.1.1999 συμμετοχής της στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση.

1.1. Η κατοχύρωση της Ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος

Από τις σημαντικότερες αλλαγές που επέρχονται στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας σαν συνέπεια της συμμετοχής της στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση είναι, χωρίς αμφιβολία, η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της. Όπως αναφέραμε στο πρώτο μέρος της μελέτης (τμήμα 1.2.Β) η Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ στο πλαίσιο της καθιέρωσης της οικονομικής και πολιτικής ανεξαρτησίας του ΕΣΚΤ υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Ειδικότερα για τη διασφάλιση της οικονομικής διάστασης της ανεξαρτησίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών το Άρθρο 116.2 ΣυνθΕΚ προβλέπει την υποχρέωση κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει, πριν από την 1.1.1994 (ημερομηνία έναρξης του δευτέρου σταδίου της ΟΝΕ) τα κατάλληλα μέτρα για την τήρηση των απαγορεύσεων που επιβάλλουν τα Άρθρα 101 και 102.1 ΣυνθΕΚ (απαγόρευση παροχής από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες πιστωτικών διευκολύνσεων προς κοινοτικά όργανα, κεντρικές κυβερνήσεις και δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης των κοινοτικών οργάνων των κεντρικών κυβερνήσεων και των δημοσίων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά συστήματα εκτός κι αν αυτή επιβάλλεται από λόγους προληπτικής εποπτείας). Για την κατοχύρωση της πολιτικής ανεξαρτησίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών κάθε κράτος μέλος, στο πλαίσιο της υποχρέωσης του, που απορρέει από το Άρθρο 109 ΣυνθΕΚ, για εξασφάλιση, μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ,⁵⁴ της συμβατότητας της εθνικής του νομοθεσίας με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, διασφαλίζει ότι : i) η εθνική κεντρική του τράπεζα δε δέχεται κατά την άσκηση των καθηκόντων που της ανατίθενται από τη Συνθήκη και το Καταστατικό, υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή την κεντρική

---

⁵⁴ Το ΕΣΚΤ ιδρύθηκε την 1η Ιουλίου 1998

κυβέρνηση (Άρθρο 108 ΣυνθΕΚ και Άρθρο 7 του Κατ. του ΕΣΚΤ) και ii) ο διοικητής της εθνικής κεντρικής του τράπεζας διορίζεται για θητεία διάρκειας τουλάχιστον πέντε ετών και μπορεί ν' απαλλαγεί από τα καθήκοντά του μόνο αν δεν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή διαπράξει βαρύ παράπτωμα (Άρθρο 14.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ).

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90 η Τράπεζα της Ελλάδος απολάμβανε χαμηλό βαθμό πολιτικής και οικονομικής ανεξαρτησίας παρά το γεγονός ότι από τα μέσα της δεκαετίας του '80 οι παρεμβάσεις του κράτους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σταδιακά περιορίστηκαν. Το πρώτο σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της κατοχύρωσης της οικονομικής ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος πραγματοποιήθηκε με τον Τραπεζικό Νόμο του 1992 (Ν. 2076/1992) ο οποίος κατήργησε την άμεση χρηματοδότηση του δημοσίου από την Τράπεζα της Ελλάδας. Βάσει του Άρθρου 30 του νόμου αυτού η Τράπεζα της Ελλάδας δεν μπορεί να παρέχει άμεσες πιστώσεις στην κυβέρνηση ούτε να προβαίνει στην αγορά εντόκων γραμματίων του δημοσίου ή ομολόγων στην πρωτογενή αγορά. Επίσης η Τράπεζα της Ελλάδας εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τις διατάξεις των Άρθρων 101 και 102 ΣυνθΕΚ και τους Κανονισμούς 3603/93 και 3604/93 (ΕΕ L 332 31/12/1993) προχώρησε την 1η Ιανουαρίου 1994 στη λήψη μέτρων που διασφαλίζουν ότι τίθεται τέρμα στο καθεστώς της προνομιακής πρόσβασης του δημοσίου στο πιστωτικό σύστημα. Όλες οι απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος έναντι του δημοσίου χωρίς ημερομηνία λήξεως που είχαν σωρευθεί μέχρι το τέλος του 1993, μετατράπηκαν σε δάνεια διάρκειας τριάντα ετών.⁵⁵ Η προοπτική ωστόσο ένταξης της Τράπεζας της Ελλάδος στο υπό ίδρυση ΕΣΚΤ, έστω και με το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση, με την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ την 1.1.1999 καθιστούσε απαραίτητη την πλήρη κατοχύρωση και της πολιτικής της ανεξαρτησίας. Σχετικό σχέδιο νόμου άρχισε να ετοιμάζεται από υποεπιτροπή του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων την άνοιξη του 1993 οι κύριες διατάξεις του οποίου εγκρίθηκαν από τον Υπουργό

---

⁵⁵ Σαχινίδης Φ.Δ., Χαρβουδέλης Γκίκας Α., Ευρώ, Ένα Νόμισμα για την Ευρώπη, Ε.Τ.Ε, 1998, σ. 97

Εθνικής Οικονομίας. Λόγω όμως της πρόωρης προκήρυξης των εκλογών το σχέδιο δεν δόθηκε στη δημοσιότητα.⁵⁶

Η πολιτική ανεξαρτησία της ΤτΕ κατοχυρώθηκε τελικά τέσσερα χρόνια αργότερα με την ψήφιση του Νόμου 2548/1997⁵⁷ με τίτλο «Ρυθμίσεις για την Τράπεζα της Ελλάδας». Επί του σχεδίου νόμου είχε προηγουμένως γνωμοδοτήσει το ΕΝΙ για τη συμβατότητα των διατάξεων του με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Με την απόφαση της έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδας η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998⁵⁸ οι ρυθμίσεις του Ν. 2548/1997 ενσωματώθηκαν στο Καταστατικό της ΤτΕ. Η σημαντικότερη ρύθμιση του Ν. 2548/1997 περιέχεται στο Άρθρο 3 με τη διάταξη του οποίου ουσιαστικά εξειδικεύθηκε ως προς την ΤτΕ η επιταγή του Άρθρου 108 ΣυνθΕΚ. Πιο συγκεκριμένα το Άρθρο 3 του Ν. 2548/1997 (Άρθρο 5Α του Κατ. της ΤτΕ) ορίζει ότι : «Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους η Τράπεζα της Ελλάδας και τα μέλη των οργάνων της δε ζητούν ούτε δέχονται οδηγίες από την Κυβέρνηση ή οργανισμούς. Η Κυβέρνηση και οι λοιποί φορείς πολιτικής εξουσίας δεν επιδιώκουν να επηρεάζουν τα όργανα της Τράπεζας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους». Εξάλλου το Άρθρο 2.1 του Ν. 2548/1997 (Άρθρο 2 του Κατ. της ΤτΕ) προσδιορίζει ως αποκλειστική την αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδας για τη χάραξη και την άσκηση νομισματικής πολιτικής καθώς και για την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής την οποία προκρίνει η Κυβέρνηση μετά από διαβουλεύσεις με την ΤτΕ. Υπεύθυνο για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής καθώς και επί θεμάτων που αφορούν την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής, τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και την έκδοση τραπεζογραμματίων καθίσταται το συνιστάμενο με το Άρθρο 6 του Ν. 2548/1997 (Άρθρο 35Α του Κατ. της ΤτΕ) Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής.⁵⁹ Προκειμένου να διασφαλιστεί η προσωπική ανεξαρτησία της ΤτΕ και να επιτευχθεί η προσαρμογή του Καταστατικού της ΤτΕ στις ρυθμίσεις του Άρθρου 14.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ το Άρθρο 5.3 του Ν. 2548/1997 ορίζει ότι η θητεία του Διοικητή και των Υποδιοικητών της ΤτΕ είναι

⁵⁶ Για μια σύντομη παρουσίαση των ρυθμίσεων του σχεδίου νόμου του 1993 βλ. Αλογοσκούφη Γ., Η Τράπεζα της Ελλάδος και ο πληθωρισμός, Ανεξαρτησία και δημοκρατικός έλεγχος, 1998, σ. 30

⁵⁷ ΦΕΚ Α' 259 της 19.12.97

⁵⁸ ΦΕΚ Α' 101 της 11.5.98

⁵⁹ Σχετικά με τη σύνθεση και τις αρμοδιότητες του Σ.Ν.Π βλ. τμήμα 2.1 του δευτέρου μέρους της μελέτης

εξαετής μπορούν δε να απομακρυνθούν από τη θέση τους, σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία, μόνο αν καταστούν οριστικά ανίκανοι για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ή έχουν υποπέσει σε βαρύ παράπτωμα.⁶⁰

Άμεσα συνδεδεμένο με την ανεξαρτησία εμφανίζεται και το ζήτημα του ελέγχου της κεντρικής τράπεζας καθώς η μεταβίβαση εξουσιών σε μια μη άμεσα εκλεγμένη δημόσια αρχή χωρίς την εξασφάλιση ελέγχου των επιλογών της συντελεί στην εμφάνιση του λεγόμενου δημοκρατικού ελλείμματος.⁶¹ Έτσι το Άρθρο 4 του Ν. 2548/1997 προβλέπει μια διαδικασία ελέγχου της ΤτΕ από τη Βουλή και την κυβέρνηση.⁶² Η Τράπεζα της Ελλάδας είναι υποχρεωμένη να υποβάλλει κάθε έτος έκθεση για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στη Βουλή και στο Υπουργικό Συμβούλιο. Κατά τη διάρκεια του έτους η Τράπεζα υποβάλλει συμπληρωματική έκθεση για τις νομισματικές εξελίξεις και τη νομισματική πολιτική. Εξάλλου ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας καλούμενος εμφανίζεται ενώπιον αρμόδιας Επιτροπής της Βουλής. Σε κάθε περίπτωση πάντως μετά την ψήφιση του Ν. 2548/1997 τα περιθώρια ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδας είναι ευρύτατα καλύπτοντας έτσι πλήρως τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Η Τράπεζα της Ελλάδας συμμετέχει από την 1.1.1999 ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση και θα συμμετάσχει από 1.1.2001 ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ εκπληρώνοντας απόλυτα τις προϋποθέσεις ανεξαρτησίας που τίθενται από τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.⁶³

1.2 Το καθεστώς λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ.

Η ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους με παρέκκλιση την 1.1.1999 πέρα από την κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της διαμόρφωσε γι 'αυτή ένα νέο καθεστώς λειτουργίας. Το καθεστώς αυτό ωστόσο διαφέρει ουσιαστικά από το αντίστοιχο των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών

⁶⁰ Βλ. και Άρθρα 24, 29 του Κατ. της ΤτΕ όπως τροποποιήθηκε με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998.

⁶¹ Χριστοδουλόπουλος Αθ. Ν. Η Ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας : Επισκόπηση, Δελτίον ΕΕΤ, Β' ΤΡΙΜΗΝΙΑ 1998, σ. 72

⁶² Βλ. και Άρθρο 5B του Κατ. της Τράπεζας της Ελλάδας που προστέθηκε με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998.

⁶³ Η διαπίστωση αυτή απορρέει από την Έκθεση για τη Σύγκλιση του ΕΝΙ του 1998 και επιβεβαιώνεται από την Έκθεση για τη Σύγκλιση της ΕΚΤ του 2000, σ. 83, 88

που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα (κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μεγάλος αριθμός ρυθμίσεων της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ δε δεσμεύουν τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση.⁶⁴ Παρακάτω θα προσεγγίσουμε το καθεστώς λειτουργίας της ΤτΕ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση σε αναφορά αφενός μεν με το ρόλο της στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ αφετέρου δε με την άσκηση των πολιτικών της.

A. Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδας ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ.

1. Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στα όργανα της ΕΚΤ

Όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 2.1.B του πρώτου μέρους της μελέτης οι διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών που τελούν υπό καθεστώς παρέκκλισης δεν μετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Συνεπώς ούτε ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας μετέχει στο Δ.Σ της ΕΚΤ. Ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας μετέχει μόνο στο Γενικό Συμβούλιο, το τρίτο όργανο της ΕΚΤ, η συγκρότηση του οποίου προβλέφθηκε από τη Συνθήκη αποκλειστικά και μόνο λόγω της προοπτικής ύπαρξης κρατών μελών που δε θα υιοθετούσαν το ενιαίο νόμισμα από την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Οι αρμοδιότητες του Γενικού Συμβουλίου περιορίζονται, κατά βάση, στην ανάληψη των καθηκόντων του ΕΝΙ που θα πρέπει να συνεχίσουν να ασκούνται κατά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, σε συμβουλευτικές λειτουργίες και στη συμβολή στις αναγκαίες προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών μελών με παρέκκλιση έναντι του ενιαίου νομίσματος.⁶⁵

2. Χρηματοοικονομικές πτυχές της ένταξης της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ

---

⁶⁴ Οι διατάξεις της Συνθήκης που δεν εφαρμόζονται στα κράτη μέλη με παρέκκλιση απαριθμούνται στο Άρθρο 122.3 της Συνθήκης ενώ οι διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ που δεν εφαρμόζονται στα κράτη μέλη με παρέκκλιση και στις εθνικές κεντρικές τους τράπεζες απαριθμούνται στο Άρθρο 43 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Σχετικά με το καθεστώς των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών με παρέκκλιση βλ. και τμήμα 2.1.B του πρώτου μέρους της μελέτης.

⁶⁵ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρα 44, 47

Η Τράπεζα της Ελλάδος συμμετέχει, όπως και οι κεντρικές τράπεζες των υπολοίπων κρατών μελών στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Η εγγραφή της ΤτΕ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ έχει πραγματοποιηθεί όπως προβλέπει το Άρθρο 28.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, βάσει της κλείδας κατανομής που καθορίζεται σύμφωνα με το Άρθρο 29 του Καταστατικού. Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στην κλείδα κατανομής για την εγγραφή της στο κεφάλαιο της ΤτΕ ορίστηκε σε 2,0564%.⁶⁶ Το καθεστώς όμως παρέκκλισης κάτω από το οποίο τελεί η ΤτΕ συνεπάγεται τη μη υποχρέωση της να καταβάλλει το εγγεγραμμένο κεφάλαιο της παρά μόνο αν το Γενικό Συμβούλιο αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα δυο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου και τουλάχιστον το ήμισυ των μεριδιούχων (εθνικών κεντρικών τραπεζών) ότι πρέπει να καταβληθεί από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση ένα ελάχιστο ποσοστό κεφαλαίου ως συμβολή στις δαπάνες λειτουργίας της ΕΚΤ.⁶⁷

Εξάλλου, βάσει των όσων αναφέρθηκαν στο τμήμα 2.1.Β του πρώτου μέρους της μελέτης η ΤτΕ ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση δεν υποχρεούται να μεταβιβάσει στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, δεν συμμετέχει στην κατανομή του νομισματικού εισοδήματος και στην κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ. Τέλος η ΤτΕ δεν υπόκειται στο λογιστικό έλεγχο που προβλέπει για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

3. Η εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΚΤ και η άσκηση δικαστικού ελέγχου στην Τράπεζα της Ελλάδας

Μέχρι την υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος οι νομικές πράξεις που εκδίδονται από την ΕΚΤ δε δεσμεύουν την ΤτΕ. Το καθεστώς όμως

---

⁶⁶ Η απόφαση της ΕΚΤ σχετικά με τα μερίδια των εθνικών κεντρικών τραπεζών στην κλείδα για το κεφάλαιο της ΕΚΤ λήφθηκε από την ΕΚΤ την 1.12.1998 (Απόφαση ΕΚΤ/1998/13). Προγενέστερα κατά την πρώτη συνεδρίαση του το Δ.Σ αποφάσισε σχετικά με τη μέθοδο που θα εφαρμοστεί για τον καθορισμό της εκατοστιαίας συμμετοχής των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο κεφάλαιο της ΕΚΤ (Απόφαση ΕΚΤ/1998/1 της 9.6.1998)

⁶⁷ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 48. Πράγματι το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε (Απόφαση ΕΚΤ/1998/14 της 1.12.1998) ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των τεσσάρων μη συμμετεχουσών χωρών θα καταβάλλουν 5% της αντίστοιχης εισφοράς τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ ως συμμετοχή στα λειτουργικά έξοδα της ΕΚΤ. Βάσει της απόφασης αυτής η ΤτΕ

παρέκκλισης της χώρας μας δεν αφαιρεί τη δυνατότητα της ΕΚΤ να προσφεύγει κατά της ΤτΕ στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην περίπτωση που διαπιστώσει ότι η πρώτη έχει αθετήσει υποχρέωση της δυνάμει του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

Β. Η άσκηση των πολιτικών της Τράπεζας της Ελλάδας ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση

Η συμμετοχή της ΤτΕ στο ΕΣΚΤ από 1.1.1999 υπό το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους με παρέκκλιση δεν επηρεάζει ουσιαστικά την άσκηση των πολιτικών της ΤτΕ. Παρακάτω θα προσεγγίσουμε συνοπτικά την άσκηση των βασικών πολιτικών της ΤτΕ (νομισματική και συναλλαγματική πολιτική, προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων, προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών) σε αναφορά πάντα με το δεδομένο της συμμετοχής της, από την 1.1.1999, στο ΕΣΚΤ υπό το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους το οποίο τελεί υπό καθεστώς παρέκκλισης.

1. Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής

α. Οι στόχοι της νομισματικής πολιτικής

Σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 43.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση διατηρούν τις εξουσίες τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι η ΤτΕ διατηρεί τη δυνατότητα μέχρι την υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος να χαράσσει και να ασκεί αυτόνομη νομισματική πολιτική με βασικό στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών και συμπληρωματικό τη στήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής της

εισέφερε στο κεφάλαιο της ΕΚΤ ποσό ύψους 5,141 εκατομμυρίων ευρώ. Βλ. ΕΚΤ, Ετήσια Έκθεση 1999, σ. 165

κυβέρνησης.⁶⁸ Βέβαια η αυτονομία της ΤτΕ όσον αφορά την άσκηση νομισματικής πολιτικής περιορίστηκε από την ανάγκη να εκπληρώσει η χώρα μας τα κριτήρια οικονομικής σύγκλισης που αναφέρονται στη νομισματική σταθερότητα και την εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων προκειμένου να εξασφαλίσει τη συμμετοχή της στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ την 1.1.2001.⁶⁹ Σε κάθε περίπτωση πάντως η ΤτΕ θα επιδιώκει τον πρωταρχικό σκοπό της διατηρήσεως της σταθερότητας των τιμών ως αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ μόνο μετά την υποκατάσταση του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας μας σύμφωνα με τη διατύπωση του δευτέρου εδαφίου του Άρθρου 4 του Καταστατικού της ΤτΕ.

β. Τα μέσα άσκησης της νομισματικής πολιτικής

Η αυτονομία της ΤτΕ στην άσκηση της νομισματικής της πολιτικής συνεπάγεται, χωρίς αμφιβολία, και τη δυνατότητα της να χρησιμοποιεί τα μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής που επιλέγει η ίδια χωρίς να δεσμεύεται από τις προβλέψεις των Άρθρων 18 έως 20 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σχετικά με τα μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής που έχουν στην διάθεση τους η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες. Παρ' όλα αυτά στο πλαίσιο της προετοιμασίας της ΤτΕ για την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ τα μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής της ΤτΕ έχουν προσαρμοσθεί στα αντίστοιχα μέσα νομισματικής πολιτικής που προβλέπονται από το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και χρησιμοποιούνται για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ. Όπως αναφέραμε στο τμήμα 1.5.Β του πρώτου μέρους της μελέτης, σύμφωνα με την πρόβλεψη του Άρθρου 18 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να διενεργούν πράξεις ανοιχτής αγοράς (open market operations) και να παρέχουν πάγιες διευκολύνσεις σε πιστωτικά ιδρύματα (standing facilities). Την ίδια δυνατότητα, η οποία επιβεβαιώθηκε με τη διάταξη του Άρθρου 7.2 του Ν. 2548/1997, καθιέρωσαν και για την ΤτΕ οι Πράξεις του Διοικητή της υπ' αριθμόν 1501 της 23.3.89 «Διενέργεια πράξεων αγοραπωλησίας τίτλων σε δραχμές του

---

⁶⁸ Άρθρο 4 του Κατ. της ΤτΕ. Η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών καθιερώθηκε ως πρωταρχικός στόχος της ΤτΕ με το Ν. 2548/1997 και ενσωματώθηκε στο Κατ. της ΤτΕ με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998. Βλ. και τμήμα 2.2 του δευτέρου μέρους της μελέτης

⁶⁹ Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 10 σ. 8. Τα κριτήρια σύγκλισης αναφέρονται στο Άρθρο 121 και εξειδικεύονται στα Πρωτόκολλα 5 και 6 της Συνθήκης

Ελληνικού Δημοσίου μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και Τράπεζας της Ελλάδας με ή χωρίς συμφωνία επαναγοράς», 2121 της 9.9.92 «Καθορισμός επιτοκίων στα χρεωστικά υπόλοιπα των τρεχούμενων λογαριασμών των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Τράπεζα της Ελλάδας», 2185 της 24.3.93 «Κάλυψη προσωρινών αναγκών σε κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω αναπροεξόφλησης γραμματίων και συναλλαγματικών επ' ενεχύρω τίτλων του Δημοσίου» και 2407 της 26.3.97 «Καθιέρωση πλαισίου αποδοχής καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος».^{70,71} Εξάλλου σύμφωνα με το Άρθρο 19 του Καταστατικού της η ΕΚΤ μπορεί, στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκαταστημένα στα κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση την υποχρέωση διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών σε λογαριασμούς στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Ήδη βάσει της Π.Δ/Τ.Ε 1959 της 25.7.91 «Υποχρεωτικές τοποθετήσεις επί των καταθέσεων στις τράπεζες» η οποία επιβεβαιώθηκε με τη διάταξη του Άρθρου 7.4 του Ν. 2548/1997 η ΤτΕ χρησιμοποιεί την υποχρέωση διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών ως μέσο άσκησης νομισματικής πολιτικής.⁷²

2. Η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής

Ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση η ΤτΕ διατηρεί τη δυνατότητα άσκησης αυτόνομης συναλλαγματικής πολιτικής. Συνεπώς η ΤτΕ δε δεσμεύεται από την ενιαία συναλλαγματική πολιτική τις κατευθυντήριες γραμμές της οποίας χαράσσει το Συμβούλιο Ecofin βάσει των προβλέψεων του Άρθρου 111 ΣυνΘΕΚ και ασκεί το ΕΣΚΤ. Η ΤτΕ εξακολουθεί, μέχρι την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001, να ασκεί την πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων, το πλαίσιο της οποίας προκρίνει η κυβέρνηση ύστερα από διαβουλεύσεις με την ΤτΕ.⁷³ Ταυτόχρονα η ΤτΕ εξακολουθεί να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας

⁷⁰ Βλ. Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 10, σ. 3 επ.

⁷¹ Οι Π.Δ/Τ.Ε 1501/23.3.89, 2185/24.3.93 και 2407/26.3.97 αντικαταστάθηκαν με την Π.Σ.Ν.Π 32/7/3/2000 «Μέσα και παροχή ενδοημερήσιας χρηματοδότησης από την Τράπεζα της Ελλάδας»

⁷² Βλ. Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 10, σ. 3 επ.

⁷³ Άρθρο 2 του Κατ. της ΤτΕ όπως τροποποιήθηκε με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

καθώς η υποχρέωση που επιβάλλει το Άρθρο 30.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προς τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να μεταβιβάσουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα δεν αφορά τις κεντρικές τράπεζες των κρατών με παρέκκλιση.

Τη δυνατότητα της ΤτΕ για άσκηση αυτόνομης συναλλαγματικής πολιτικής περιορίζει πάντως παρά τα όσα προαναφέρθηκαν η υποχρέωση που επιβάλλει το Άρθρο 124.2 ΣυνθΕΚ προς τα κράτη μέλη με παρέκκλιση να αντιμετωπίζουν κατά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ τη συναλλαγματική τους πολιτική ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος. Επιπλέον με την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ καθιερώθηκε ένας νέος μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ)⁷⁴ που αντικατέστησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Η συμμετοχή στο μηχανισμό, ο οποίος έχει ως επίκεντρο του το ευρώ, είναι προαιρετική. Το κανονικό όριο διακύμανσης του εν λόγω μηχανισμού ορίστηκε σε +/- 15% αλλά μετά από αίτηση μετέχοντος κράτους μέλους επιτρέπεται ο καθορισμός στενότερων περιθωρίων. Στο ΜΣΙ ΙΙ μετέχουν από την 1.1.1999 η δραχμή (με ζώνη διακύμανσης +/- 15%) και η κορώνα της Δανίας.⁷⁵

3. Η προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η συμμετοχή της ΤτΕ στο ΕΣΚΤ ως κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους που τελεί υπό καθεστώς παρέκκλισης δεν θίγει την αρμοδιότητα της για την άσκηση προληπτικής εποπτείας επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και των άλλων επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας η οποία απορρέει από τα Άρθρα 2 και 55Α του Καταστατικού της. Μέχρι την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ η ΤτΕ δεν ανήκει στην κατηγορία των αρμοδίων αρχών τις οποίες επικουρεί η ΕΚΤ στην εκ μέρους τους άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων κατ' εφαρμογή της διάταξης του Άρθρου 105.5 ΣυνθΕΚ (Άρθρο 3.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Παρ' όλα αυτά η ΤτΕ, ως εθνική εποπτική αρχή, δέχεται συμβουλές και μπορεί να ζητά τη γνώμη της ΕΚΤ σχετικά με την εμβέλεια και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας που

---

⁷⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κατά τη σύνοδο του Αμστερνταμ στις 16 και 17 Ιουνίου 1998

⁷⁵ Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000. κεφ. 10, σ. 9. Βλ. και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ετήσια Εκθεση 1998, σ. 79-81

αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος σύμφωνα με την πρόβλεψη του Άρθρου 25.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

4. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Η ένταξη της ΤτΕ στο ΕΣΚΤ υπό το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση δεν θίγει την αρμοδιότητα της, που απορρέει από τα Άρθρα 2 και 55.5 του Καταστατικού της, να προωθεί και να επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Η ΤτΕ δε δεσμεύεται από τη διάταξη του Άρθρου 22 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σύμφωνα με την οποία η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να παρέχουν διευκολύνσεις και η ΕΚΤ να θεσπίζει κανονισμούς με σκοπό την εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιεινών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών εντός της κοινότητας και με άλλες χώρες.

Από την 1.1.1999 η ΤτΕ έχει αναπτύξει ένα σύστημα εκκαθάρισης συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο (σύστημα ΕΡΜΗΣ, από το αγγλικό ακρωνύμιο HERMES, Hellenic Real – time Money Transfer Express System) το οποίο αποτελεί την ελληνική συνιστώσα του διευρωπαϊκού συστήματος πληρωμών TARGET.⁷⁶ Για όσο χρονικό διάστημα η Ελλάδα δε μετέχει στη ζώνη του ευρώ το ΕΡΜΗΣ αποτελείται από δυο τμήματα :

α) Το πρώτο τμήμα, που τέθηκε σε εφαρμογή το 1999, έχει σχεδιασθεί για να λειτουργεί μόνο σε τοπικό επίπεδο και μόνο για εντολές σε δραχμές (το «εθνικό ΕΡΜΗΣ»). Όταν η χώρα μας ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ το σύστημα θα χρησιμοποιείται για το διακανονισμό εντολών τόσο εγχώριων όσο και διασυνοριακών σε ευρώ.

β) Το δεύτερο τμήμα του συστήματος ΕΡΜΗΣ έχει αναπτυχθεί για να συνδεθεί με το TARGET για όσο διάστημα η Ελλάδα είναι κράτος με παρέκκλιση (το σύστημα ευρώ-ΕΡΜΗΣ). Στο σύστημα ευρώ – ΕΡΜΗΣ τα πιστωτικά ιδρύματα αποστέλλουν στην ΤτΕ τις εντολές πληρωμής εκφρασμένες σε ευρώ και για το λόγο αυτό τηρούν στην ΤτΕ λογαριασμούς σε ευρώ που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις

---

⁷⁶ Σύντομη αναφορά στο σύστημα TARGET γίνεται στο τμήμα 1.5.Β του πρώτου μέρους της μελέτης

διασυνοριακές συναλλαγές που διακανονίζονται μέσω του συστήματος TARGET.^{77,78}

---

⁷⁷ Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 10, σ. 9 επ. Βλ. και Π.Σ.Ν.Π. 10/22/31.12.98 «Κανονισμοί λειτουργίας του Συστήματος Διακανονισμού εντολών πληρωμών σε συνεχή χρόνο «ΕΡΜΗΣ» και του συστήματος διακανονισμού εντολών πληρωμής σε ευρώ σε συνεχή χρόνο «ΕΥΡΩ ΕΡΜΗΣ»

⁷⁸ Το γεγονός ότι η ΤτΕ συμμετέχει στο ΕΣΚΤ ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση συνεπάγεται ότι μπορεί να παρέχει, για τη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας του συστήματος ΕΡΜΗΣ, στα πιστωτικά ιδρύματα που είναι μέλη του συστήματος, ενδοημερήσια χρηματοδότηση σε ευρώ το μέγιστο ύψος της οποίας καθορίστηκε από την ΕΚΤ στο ποσό του ενός δισεκ. ευρώ. Επιπλέον σε περίπτωση μη εξόφλησης της ενδοημερήσιας χρηματοδότησης μέχρι του κλεισίματος του συστήματος ΕΥΡΩ-ΕΡΜΗΣ/TARGET (19.00 ώρα Ελλάδας) επιβάλλονται κυρώσεις. Οι κυρώσεις αυτές αφορούν την επιβάρυνση με επιτόκιο ποινής που διαβαθμίζεται ανάλογα με τη συχνότητα των παραβάσεων και κλιμακώνονται μέχρι τον αποκλεισμό του πιστωτικού ιδρύματος για μια εβδομάδα από το σύστημα. Βλ. αναλυτικότερα Τράπεζα της Ελλάδος, Εκθεση του Διοικητή για το έτος 1998, σ. 292-296

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Η επικείμενη ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδας ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ από την 1.1.2001 και οι επιπτώσεις στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της και στην άσκηση των πολιτικών της

Βάσει της απόφασης που έλαβε το Συμβούλιο Ecofin στις 19 Ιουνίου 2000 (EL 167 της 7.7.2000) το καθεστώς παρέκκλισης υπό το οποίο τελεί η Ελλάδα από την 1.1.1999 (ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ) καταργείται από την 1.1.2001. Την 1.1.2001 το ενιαίο νόμισμα (ευρώ) θα αντικαταστήσει τη δραχμή ως το εθνικό νόμισμα της χώρας μας. Ταυτόχρονα η Τράπεζα της Ελλάδας θα καταστεί πλήρες μέλος του ΕΣΚΤ. Αυτό σημαίνει ότι θα δεσμεύεται από το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης που ρυθμίζουν θέματα που αφορούν το ΕΣΚΤ και την ΕΚΤ (Άρθρα 105 έως 115) και από το σύνολο των διατάξεων του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Τις συνέπειες αυτής της πραγματικότητας στο θεσμικό καθεστώς λειτουργίας της ΤτΕ αλλά και στην άσκηση των επιμέρους πολιτικών της θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε όσο το δυνατόν πιο αναλυτικά στο παρόν κεφάλαιο της μελέτης.

2.1 Το καθεστώς λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την ισότιμη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001.

A. Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδας στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ μετά την ισότιμη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001

1. Οι σχέσεις της ΤτΕ με την ΕΚΤ

Σύμφωνα με όσα έχουμε αναφέρει στο τμήμα 2.1.A για το καθεστώς των εθνικών κεντρικών τραπεζών χωρίς παρέκκλιση από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα αποτελεί, βάσει της διάταξης του Άρθρου 14.3 του Κατ. του ΕΣΚΤ, αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και θα ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Η δράση της θα αναπτύσσεται με τρόπο που θα συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων και την εκτέλεση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ. Πράγματι το Άρθρο 2.3

του Κατ. της Τράπεζας της Ελλάδας⁷⁹ ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας η ΤτΕ συμβάλλει ως αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ στην άσκηση των καθηκόντων του και ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ κατά τα Άρθρα 105 παρ. 2,3 και 111 ΣυνθΕΚ καθώς και τα Άρθρα 3, 12, 14 παρ. 3, 30 και 31 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα επιδιώκει το στόχο που προσδιορίζει για το ΕΣΚΤ το Άρθρο 2 του Καταστατικού του δηλαδή τη διατήρηση τα σταθερότητας των τιμών⁸⁰ και θα συμβάλλει στην άσκηση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ όπως αυτά καθορίζονται στο Άρθρο 105.2 ΣυνθΕΚ και στο Άρθρο 3 του Κατ. του ΕΣΚΤ.

Τις σχέσεις της ΤτΕ με την ΕΚΤ θα οριοθετούν από της πλήρους εντάξεως στο ΕΣΚΤ η διάταξη του Άρθρου 14.3 που αναφέρθηκε παραπάνω («οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ») καθώς και η διάταξη του Άρθρου 12.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σύμφωνα με την οποία «εφ' όσον κρίνεται δυνατόν και εύλογο και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος άρθρου η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των καθηκόντων που υπάγονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ». Εξάλλου το Άρθρο 9.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προβλέπει ότι η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

2. Η συμμετοχή της ΤτΕ στα όργανα της ΕΚΤ

Η ισότιμη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο ΕΣΚΤ από την 1.1.2001 θα επηρεάσει και τη συμμετοχή της στα όργανα του ΕΣΚΤ. Έτσι από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα συμμετέχει, μέσω του Διοικητή της, όχι μόνο στο Γενικό Συμβούλιο αλλά και στο αποφασιστικό όργανο της ΕΚΤ το Διοικητικό Συμβούλιο. Ρητή πρόβλεψη για τη συμμετοχή του Διοικητή της ΤτΕ στο Δ.Σ της ΕΚΤ περιέχεται στο Άρθρο 22 του Κατ.

---

⁷⁹ Όπως τροποποιήθηκε με την από 25.4.2000 Απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

⁸⁰ Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του Άρθρου 4 του Κατ. της ΤτΕ όπως τροποποιήθηκε αρχικά με την από 22.12.1997 και στη συνέχεια με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ «από τις υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας η Τράπεζα της Ελλάδος επιδιώκει ως πρωταρχικό σκοπό τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, ως αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και κατά τους όρους του Άρθρου 105 ΣυνθΕΚ»

της ΤτΕ⁸¹ σύμφωνα με τη διάταξη του οποίου : «από την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών ο Διοικητής μετέχει, ως εκ της θέσεως του, ως ανεξάρτητη προσωπικότητα, στο Γενικό Συμβούλιο και στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών». Στις περιπτώσεις που βάσει των διατάξεων του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προβλέπεται σταθμισμένη ψηφοφορία η ψήφος του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας θα σταθμίζεται⁸² σύμφωνα τη συμμετοχή της ΤτΕ στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

3. Η εφαρμογή των νομικών πράξεων της ΕΚΤ και ο δικαστικός έλεγχος της ΤτΕ.

Από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα δεσμεύεται από τις νομικές πράξεις που έχει εκδώσει ή θα εκδώσει η ΕΚΤ δυνάμει της διάταξης του Άρθρου 110 ΣυνθΕΚ (Άρθρο 34 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Τη διαμόρφωση των νομικών πράξεων που θα εκδοθούν από την ΕΚΤ από την 1.1.2001 θα επηρεάζει βεβαίως και η ΤτΕ μέσω της συμμετοχής της στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Αναφορικά με την αρμοδιότητα του ΔΕΚ ισχύουν όσα αναφέραμε στο τμήμα 1.2.Α του παρόντος μέρους της μελέτης.

4. Οι δυνατότητες της ΤτΕ για την αυτόνομη άσκηση δραστηριοτήτων

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν στο τμήμα 2.2 του πρώτου μέρους της μελέτης η ΤτΕ, τόσο κατά το χρονικό διάστημα που τελεί υπό το καθεστώς παρέκκλισης όσο και μετά την ισότιμη ένταξη της στο ΕΣΚΤ, μπορεί να εκτελεί, με δική της ευθύνη, λειτουργίες που δεν προβλέπονται από το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Τέτοιες λειτουργίες ωστόσο είναι δυνατόν να μην εκτελεστούν από την ΤτΕ αν το Δ.Σ της ΕΚΤ αποφασίσει, με πλειοψηφία δυο τρίτων των ψήφων, ότι παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ (Άρθρο 14.4 του Κατ. του ΕΣΚΤ).⁸³

---

⁸¹ Όπως τροποποιήθηκε με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

⁸² Βλ. Άρθρο 10.3 του Κατ. του ΕΣΚΤ

B. Χρηματοοικονομικές πτυχές της συμμετοχής της Τράπεζας της Ελλάδας ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ

1. Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στο κεφάλαιο της ΕΚΤ

Με την κατάργηση του καθεστώτος παρέκκλισης της χώρας μας την 1.1.2001 η ΤτΕ θα υποχρεωθεί να καταβάλλει το μερίδιό της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ στην ίδια έκταση όπως και οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση.⁸⁴ Δεδομένου ότι οι κεντρικές τράπεζες των 11 κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα από την 1.1.1999 έχουν καταβάλλει ολοσχερώς την αντίστοιχη εισφορά τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ το ίδιο θα ισχύσει και για την Τράπεζα της Ελλάδας. Έτσι βάσει της κλείδας κατανομής που έχει αποδοθεί στην ΤτΕ το συνολικό ποσό του καταβεβλημένου κεφαλαίου της ΤτΕ θα ανέλθει σε 102,82 εκατ. ευρώ.⁸⁵

Επιπλέον της καταβολής του μεριδίου της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ η ΤτΕ από της πλήρους εντάξεως της στο ΕΣΚΤ θα εισφέρει στα αποθεματικά της ΕΚΤ και στους εξομοιωμένους προς αυτά λογαριασμούς καθώς και στο ποσό που απομένει να πιστωθεί στα αποθεματικά και λογαριασμούς σύμφωνα με το υπόλοιπο του λογαριασμού κερδών και ζημιών της 31^{ης} Δεκεμβρίου του έτους που προηγείται της κατάργησης της παρέκκλισης (εν προκειμένω του έτους 2000). Το προς καταβολή ποσό ορίζεται ως το γινόμενο του ποσού των αποθεματικών επί τον λόγο του αριθμού των μεριδίων για τα οποία έχει εγγραφεί η ΤτΕ προς τον αριθμό των μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλλει οι άλλες κεντρικές τράπεζες.⁸⁶

2. Η μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ

Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ από την 1.1.2001 συνεπάγεται και την υποχρέωση της να μεταβιβάσει στην ΕΚΤ

---

⁸³ Η διάταξη του Άρθρου 14.4 του Κατ. του ΕΣΚΤ έχει ενσωματωθεί στο Κατ. της ΤτΕ (Άρθρο 55 σημείο 23) με την από 22.12.1997 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

⁸⁴ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 49.1

⁸⁵ Το ποσό αυτό προκύπτει πολλαπλασιάζοντας το συνολικό ποσό κεφαλαίου της ΕΚΤ (5 δισεκ. ευρώ) επί την κλείδα κατανομής της ΤτΕ (2,0564%)

⁸⁶ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 49.2

συναλλαγματικά διαθέσιμα. Το μεταβιβαστέο ποσό ορίζεται ως το γινόμενο της αξίας σε ευρώ, υπολογιζόμενης σε τρέχουσες τιμές, των συναλλαγματικών διαθεσίμων που έχουν ήδη μεταβιβαστεί στην ΕΚΤ επί τον λόγο του αριθμού μεριδίων για τα οποία έχει εγγραφεί η ΤτΕ προς τον αριθμό μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλλει οι άλλες εθνικές κεντρικές τράπεζες.⁸⁷

3. Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στην κατανομή του νομισματικού εισοδήματος

Δυνάμει της διάταξης του Άρθρου 32.5 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ η ΤτΕ θα συμμετέχει, από το 2001 στην κατανομή του νομισματικού εισοδήματος κατ' αναλογία με τα καταβεβλημένα μερίδια συμμετοχής της στο κεφάλαιο της ΕΚΤ με την επιφύλαξη τυχόν απόφασης του Δ.Σ της ΕΚΤ, κατ' εφαρμογή του Άρθρου 33 του Κατ. του ΕΣΚΤ, για την κάλυψη των ζημιών της ΕΚΤ από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους.⁸⁸

4. Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στην κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ

Από το 2001 η ΤτΕ θα συμμετέχει στην κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ. Το ποσοστό των καθαρών κερδών που θα της μεταβιβάζεται θα αντιστοιχεί στο καταβεβλημένο μερίδιο της στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.⁸⁹ Σε περίπτωση ζημιάς της ΕΚΤ, αν αυτή δεν καλυφθεί από τα αποθεματικά της, εφόσον κρίνεται αναγκαίο καλύπτεται, μετά από απόφαση του Δ.Σ της ΕΚΤ, από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους. Η ΤτΕ σ' αυτή την περίπτωση θα είναι υποχρεωμένη, όπως και οι κεντρικές τράπεζες των άλλων κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα, να συμβάλει κατ' αναλογία με το νομισματικό εισόδημα που της κατανέμεται σύμφωνα με τη συμμετοχή της στο καταβεβλημένο κεφάλαιο της ΕΚΤ.⁹⁰

---

⁸⁷ Ibid, Άρθρο 49.1

⁸⁸ Σχετικά με την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών βλ. τμήμα 1.3.Γ του πρώτου κεφαλαίου της μελέτης

⁸⁹ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 33.1

5. Ο λογιστικός έλεγχος της Τράπεζας της Ελλάδας

Βάσει των όσων έχουμε αναφέρει στο τμήμα 1.3.Ε του πρώτου μέρους της μελέτης από την 1.1.2001 οι λογαριασμοί της ΤτΕ θα υπόκεινται στο λογιστικό έλεγχο που προβλέπει για την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση το Άρθρο 27.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Έτσι οι λογαριασμοί της ΤτΕ θα ελέγχονται από εξωτερικούς ελεγκτές τους οποίους υποδεικνύει το Δ.Σ της ΕΚΤ και εγκρίνει το Συμβούλιο. Οι ελεγκτές θα έχουν πλήρη εξουσιοδότηση να ελέγχουν όλα τα βιβλία και τους λογαριασμούς της ΤτΕ καθώς και να ενημερώνονται σχετικά με τις συναλλαγές της. Το Καταστατικό της ΤτΕ έχει ήδη τροποποιηθεί κατάλληλα⁹¹ ώστε να διευκολύνεται ο έλεγχος της ΤτΕ βάσει του Άρθρου 27.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ. Έτσι το Άρθρο 44 του Κατ. της ΤτΕ που αναφέρεται στον έλεγχο των λογαριασμών της Τράπεζας ορίζει ότι ο έλεγχος αυτός ασκείται επιφυλασσομένου του ελέγχου από τους κατά το Άρθρο 27 του Κατ. του ΕΣΚΤ ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές.

Γ. Οι εξωτερικές σχέσεις της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001

Από την 1.1.2001 οι εξωτερικές σχέσεις της ΤτΕ θα αναπτύσσονται στο πλαίσιο που καθορίζει το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και πιο συγκεκριμένα οι διατάξεις των Άρθρων 6 και 23. Το Άρθρο 23 αναγνωρίζει τη δυνατότητα των εθνικών κεντρικών τραπεζών να συνάπτουν σχέσεις με κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και όπου ενδείκνυται με διεθνείς οργανισμούς καθώς και να διεξάγουν παντός τύπου τραπεζικές συναλλαγές με τρίτες χώρες και με διεθνείς οργανισμούς περιλαμβανομένων των δανειοδοτικών και των δανειοληπτικών πράξεων. Εξάλλου το Άρθρο 6.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ δίνει τη δυνατότητα στις εθνικές κεντρικές τράπεζες να συμμετέχουν σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς με την έγκριση όμως της ΕΚΤ. Η τροποποίηση του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδας που πραγματοποιήθηκε με την από 22.12.97 απόφαση της Γενικής της Συνέλευσης και κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

---

⁹⁰ Ibid, Άρθρο 33.2

⁹¹ Με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

δεν έθιξε τη δυνατότητα της ΤτΕ να μετέχει σε διεθνείς νομισματικούς και οικονομικούς οργανισμούς ανεξαρτήτως της παροχής εγκρίσεως εκ μέρους της ΕΚΤ (Άρθρο 2.4 του Κατ. της ΤτΕ). Το γεγονός αυτό επισημάνθηκε στην Έκθεση της Επιτροπής για τη σύγκλιση του 1998⁹² ως στοιχείο ατελούς προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ όπως αυτή προβλέπεται από το Άρθρο 109 ΣυνθΕΚ.⁹³ Η ατέλεια αυτή διορθώθηκε με την τροποποίηση του Κατ. της ΤτΕ που αποφασίστηκε από τη Γενική της Συνέλευση στις 25.4.2000. Το Άρθρο 2.4 του Κατ. της ΤτΕ ορίζει πλέον ότι : «Η Τράπεζα της Ελλάδος μετέχει σε διεθνείς νομισματικούς και οικονομικούς οργανισμούς επιφυλασσομένης της εγκρίσεως της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά το Άρθρο 6.2 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών».

2.2 Η άσκηση των πολιτικών της Τράπεζας της Ελλάδας μετά την πλήρη ένταξη της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001

A. Η έκδοση τραπεζογραμμάτων και κερμάτων

Σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 2 σημείο στ) του Κατ. της ΤτΕ μια από τις κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας είναι να εκδίδει τραπεζογραμμάτια σε δραχμές τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα σε όλη την επικράτεια. Παρά το γεγονός της υιοθέτησης από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος την 1.1.2001 η ΤτΕ θα συνεχίσει να εκδίδει τραπεζογραμμάτια σε δραχμές μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου 2001 (το αργότερο) κι αυτό γιατί βάσει του χρονοδιαγράμματος εισαγωγής του ευρώ, το οποίο καθορίστηκε με τον Κανονισμό 974/98 τα τραπεζογραμμάτια, όπως και τα κέρματα σε ευρώ, θα αποκτήσουν την ιδιότητα του νόμιμου χρήματος στα κράτη μέλη από την 1.1.2002.⁹⁴ Ταυτόχρονα την ιδιότητα του νόμιμου χρήματος θα εξακολουθήσουν να διατηρούν, εντός της

⁹² Βλ. European Commission, Convergence Report 1998, σ. 41-42

⁹³ Παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με την πρόβλεψη του Άρθρου 17.2 του Ν. 2548/1997 «από της ημερομηνίας υιοθέτησεως του ευρώ ως εθνικού νομίσματος, κάθε διάταξη νόμου η οποία αντίκειται σε κανόνες πρωτογενούς ή παραγώγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν στη λειτουργία του ΕΣΚΤ ή και της ΕΚΤ παύει να ισχύει.

⁹⁴ Κανονισμός 974/98, Άρθρο 10 δεύτερο εδάφιο

επικράτειας των κρατών μελών, μέχρι την 1η Μαρτίου 2002 τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα που είναι εκφρασμένα στις εθνικές νομισματικές μονάδες.⁹⁵

Από την 1.1.2002⁹⁶ η Τράπεζα της Ελλάδας θα έχει τη δυνατότητα να εκδίδει τραπεζογραμμάτια σε ευρώ η έκδοση των οποίων όμως θα τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ καθώς η τελευταία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στην Κοινότητα.^{97,98} Εξάλλου βάσει του Άρθρου 3 του Κατ. της ΤτΕ το Δημόσιο έχει τη δυνατότητα να εκδίδει, πάντοτε μέσω της Τράπεζας της Ελλάδας, κέρματα η ονομαστική των οποίων δεν ξεπερνά τις χίλιες δραχμές. Από την 1.1.2002 το Δημόσιο θα μπορεί να εκδίδει κέρματα σε ευρώ, η ποσότητα των οποίων θα τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ, ενώ η ονομαστική αξία και οι τεχνικές προδιαγραφές τους θα καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 106.2 ΣυνθΕΚ.⁹⁹

B. Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής

1. Οι στόχοι της νομισματικής πολιτικής

Από της πλήρους εντάξεως της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 παύει να έχει εφαρμογή σ' αυτή η διάταξη του Άρθρου 43.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ που της επιτρέπει να διατηρεί, ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους με παρέκκλιση, τις εξουσίες της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα απωλέσει τη δυνατότητα άσκησης αυτόνομης νομισματικής πολιτικής. Πράγματι το Άρθρο 2.3 του Κατ. της ΤτΕ¹⁰⁰ ορίζει μεταξύ άλλων, ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας η Τράπεζα της Ελλάδας παύει να ασκεί αυτοτελώς

⁹⁵ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι του Δεκεμβρίου 1999

⁹⁶ Ibid, Άρθρο 10 πρώτο εδάφιο

⁹⁷ ΣυνθΕΚ, Άρθρο 106

⁹⁸ Ήδη η ΕΚΤ έχει καθορίσει τον αριθμό των τραπεζογραμμάτων σε ευρώ που θα τυπωθούν από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες μέχρι την 1.1.2002. Ο συνολικός αριθμός των τραπεζογραμμάτων που θα τυπωθούν ορίστηκε σε 14,5 δισεκ. από τα οποία η ΤτΕ θα τυπώσει τα 581 εκατομμύρια. Βλ. ECB, Press Release, Determination of the number of euro banknotes to be printed before the launch date of January 2002

⁹⁹ Βλ. Άρθρο 11 του Καν. 974/98 και Άρθρο 3 του Κατ. της ΤτΕ όπως τροποποιήθηκε με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ η οποία κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

¹⁰⁰ Όπως τροποποιήθηκε με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

την αρμοδιότητα του Άρθρου 2 σημείο α) του Καταστατικού της που αναφέρεται στη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Επιπλέον, σύμφωνα με τη διατύπωση του Άρθρου 4.2 του Κατ. της ΤτΕ,¹⁰¹ από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας η ΤτΕ θα επιδιώκει τον πρωταρχικό σκοπό της διατηρήσεως της σταθερότητας των τιμών, ως αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και κατά τους όρους του Άρθρου 105.1 της ΣυνθΕΚ.

2. Τα μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής

Προκειμένου να συμβάλλει, ως αναπόσπαστο τμήμα στο ΕΣΚΤ, στην εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής που διαμορφώνει το Δ.Σ της ΕΚΤ η ΤτΕ θα μπορεί να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα νομισματικής πολιτικής που περιγράφηκαν στο τμήμα 1.5.Β του πρώτου μέρους της μελέτης. Πιο συγκεκριμένα η ΤτΕ θα διενεργεί πράξεις ανοιχτής αγοράς και θα παρέχει πάγιες διευκολύνσεις στα πιστωτικά ιδρύματα. Επιπρόσθετα θα συμβάλλει στην εφαρμογή του συστήματος των ελαχίστων αποθεματικών που επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα η ΕΚΤ.

α) Οι πράξεις ανοιχτής αγοράς

Βάσει της διάταξης του Άρθρου 18 του Κατ. του ΕΣΚΤ και των προβλέψεων που περιλαμβάνονται στις Εκθέσεις του ENI, από της πλήρους εντάξεως της στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 η ΤτΕ θα διενεργεί, ακολουθώντας πάντοτε τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ, τέσσερις κατηγορίες πράξεων ανοιχτής αγοράς. Αναλυτικότερα η ΤτΕ θα διενεργεί : α) πράξεις βασικής και πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (μέσω αντίστροφων συναλλαγών), β) πράξεις ανοιχτής αγοράς για την εξομάλυνση βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας (μέσω άμεσων και αντίστροφων συναλλαγών, πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων και αποδοχής προθεσμιακών καταθέσεων), γ) διαρθρωτικές πράξεις (μέσω αντίστροφων συναλλαγών και έκδοσης χρεογράφων). Τις γενικές αρχές για τις πράξεις ανοιχτής αγοράς που θα διενεργούνται από την ΤτΕ θα καθορίζει η ΕΚΤ.¹⁰²

---

¹⁰¹ Ibid

Όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 1.2.A του παρόντος μέρους της μελέτης η δυνατότητα της ΤτΕ να διενεργεί πράξεις ανοιχτής αγοράς έχει καθιερωθεί με την Π.Δ/Τ.Ε 1501/23.3.89 και έχει επιβεβαιωθεί με τις διατάξεις του Άρθρου 7 του Ν. 2548/1997 που ενσωματώθηκαν στο Καταστατικό της ΤτΕ (Άρθρο 55).¹⁰³ Στο πλαίσιο της διαδικασίας προσαρμογής των μέσων και διαδικασιών άσκησης νομισματικής πολιτικής από την ΤτΕ προς τα αντίστοιχα μέσα του Ευρωσυστήματος¹⁰⁴ οι διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε 1501 αντικαταστάθηκαν από τις διατάξεις της Π.Σ.Ν.Π. 32/7.3.2000.¹⁰⁵ Βάσει των προβλέψεων της τελευταίας η ΤτΕ διενεργεί με τα πιστωτικά ιδρύματα τις ακόλουθες πράξεις ανοιχτής αγοράς : i) αντιστρεπτές πράξεις, ii) πράξεις οριστικής αγοράς ή πώλησης τίτλων, iii) πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων, iv) αποδοχή καταθέσεων.

β) Οι πάγιες διευκολύνσεις

Από την 1.1.2001 η ΤτΕ θα παρέχει, σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 18 του Κατ. της ΤτΕ και τις προβλέψεις των Εκθέσεων του ΕΝΙ, πάγιες διευκολύνσεις οριακής χρηματοδότησης και αποδοχής καταθέσεων στα πιστωτικά ιδρύματα για τη χορήγηση και την απορρόφηση αντίστοιχα ρευστότητας κατά τη διάρκεια των μη εργάσιμων ωρών. Όπως και στην περίπτωση των πράξεων ανοιχτής αγοράς, οι γενικές αρχές για τις πάγιες διευκολύνσεις που θα παρέχονται από την ΤτΕ θα καθορίζονται από την ΕΚΤ.

Η παροχή παγίων διευκολύνσεων στα πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνεται ήδη στα μέσα που διαθέτει η ΤτΕ για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Με τις Π.Δ/Τ.Ε 2121/9.9.92 και 2185/24.3.93 καθιερώθηκε η δυνατότητα της ΤτΕ να παρέχει δυο πάγιες διευκολύνσεις οριακής χρηματοδότησης (διευκόλυνση υπερανάληψης, δανεισμός έναντι ενεχύρου) ενώ με την Π.Δ/Τ.Ε 2407.26.3.97 καθιερώθηκε η δυνατότητα της ΤτΕ να παρέχει μια διευκόλυνση αποδοχής

---

¹⁰² Δυνάμει του Άρθρου 18.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ

¹⁰³ Με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

¹⁰⁴ Ο όρος «Ευρωσύστημα» περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα

¹⁰⁵ Τέθηκε σε ισχύ στις 10.3.2000

καταθέσεων η οποία περιλαμβάνει δυο κλιμάκια κατάθεσης.¹⁰⁶ Οι Π.Δ/Τ.Ε 2185 και 2407 αντικαταστάθηκαν με την προαναφερθείσα Π.Σ.Ν.Π. 32/7.3.2000. Βάσει των προβλέψεων της τελευταίας η ΤτΕ παρέχει πλέον στα πιστωτικά ιδρύματα i) την πάγια διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης με ενέχυρο αποδεκτούς τίτλους, η οποία δεν υπόκειται πλέον σε ποσοτικό περιορισμό όπως και η αντίστοιχη πάγια διευκόλυνση του Ευρωσυστήματος,¹⁰⁷ και ii) την πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων για την οποία διατηρήθηκαν τα δυο κλιμάκια κατάθεσης.¹⁰⁸

γ) Οι υποχρεωτικές δεσμεύσεις

Σύμφωνα με το Άρθρο 6 του Καν. 2818/1998 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του Άρθρου 19 του Κατ. του ΕΣΚΤ τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να διατηρούν σε λογαριασμούς στην κεντρική τράπεζα κάθε κράτους μέλους χωρίς παρέκκλιση στο οποίο διαθέτουν υποκατάστημα ελάχιστα αποθεματικά σε ευρώ. Συνεπώς από την 1.1.2001 όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που διαθέτουν υποκατάστημα στην Ελλάδα θα υποχρεωθούν να τηρούν ελάχιστα αποθεματικά στην ΤτΕ. Η τελευταία θα είναι αρμόδια για την επαλήθευση των πληροφοριών που της παρέχουν τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να αποδείξουν τη συμμόρφωση τους με την υποχρέωση διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών.¹⁰⁹

Όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 1.2.A του παρόντος μέρους της μελέτης το σύστημα των ελαχίστων αποθεματικών έχει καθιερωθεί ως εργαλείο άσκησης νομισματικής πολιτικής από την ΤτΕ με την Π.Δ/Τ.Ε 1959/25.7.91.¹¹⁰ Πρόσφατα

¹⁰⁶ Η δυνατότητα της ΤτΕ να παρέχει πάγιες διευκολύνσεις επιβεβαιώθηκε με το Άρθρο 7 του Ν. 2548/1997 και ενσωματώθηκε στο Καταστατικό της ΤτΕ με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

¹⁰⁷ Μέχρι τη θέση σε ισχύ της Π.Σ.Ν.Π 32/7.3.2000 η πάγια διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης της ΤτΕ υπόκεινταν σε ποσοτικό όριο για το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων

¹⁰⁸ Στο πρώτο κλιμάκιο αποδοχής καταθέσεων το συνολικό ποσό κατάθεσης ορίστηκε με την Π.Σ.Ν.Π 32/7.3.2000 σε 300 δισεκ. δραχμές ενώ στο δεύτερο κλιμάκιο δεν υφίσταται ποσοτικός περιορισμός. Για την πλήρη εναρμόνιση της πάγιας διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων προς την αντίστοιχη διευκόλυνση του Ευρωσυστήματος με την Π.Σ.Ν.Π 36/28.6.2000 το δεύτερο κλιμάκιο αποδοχής καταθέσεων καταργήθηκε και ορίστηκε ότι η πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων δεν υπόκειται σε ποσοτικό περιορισμό.

¹⁰⁹ Άρθρο 9 του Καν. 2818/1998

¹¹⁰ Η δυνατότητα της ΤτΕ να επιβάλλει τη διατήρηση ελαχίστων αποθεματικών από τα πιστωτικά ιδρύματα για τους σκοπούς της νομισματικής πολιτικής επιβεβαιώθηκε με το Άρθρο 7 του Ν. 2548/1997 και ενσωματώθηκε στο Καταστατικό της ΤτΕ με την από 22.12.1997 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998

μάλιστα τροποποιήθηκε προκειμένου να προσαρμοστεί στο σύστημα ελαχίστων αποθεματικών που καθορίζει ο Κανονισμός 2818/1998 της ΕΚΤ. Με την Π.Σ.Ν.Π. 30/14.2.2000 καταργήθηκε η διάκριση μεταξύ εντόκου (επιτόκιο 11%) και ατόκου τμήματος των υποχρεωτικών καταθέσεων και καθορίστηκε ότι από τις 10 Μαρτίου 2000 το σύνολο της κατάθεσης θα τηρείται σε ενιαίο ως προς το επιτόκιο έντοκο λογαριασμό.¹¹¹ Εξάλλου στις 30 Ιουνίου 2000 η ΤτΕ ανακοίνωσε τη μείωση του ποσοστού των υποχρεωτικών καταθέσεων των εμπορικών τραπεζών από 12% σε 2%.¹¹² Σε κάθε περίπτωση πάντως το Άρθρο 55 σημείο 21 του Κατ. της ΤτΕ¹¹³ ορίζει ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα η δυνατότητα επιβολής υποχρεωτικών καταθέσεων ρυθμίζεται αποκλειστικά από τις διατάξεις που διέπουν το ΕΣΚΤ.

δ) Οι αντισυμβαλλόμενοι και τα περιουσιακά στοιχεία που γίνονται δεκτά

Αντισυμβαλλόμενοι της ΤτΕ στις πράξεις ανοιχτής αγοράς που θα διενεργεί μέσω τυποποιημένων δημοπρασιών μπορούν να είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία υπόκεινται σε υποχρέωση διατήρησης ελαχίστων αποθεματικών δυνάμει του Άρθρου 19 του Κατ. του ΕΣΚΤ και του Κανονισμού 2818/1998 της ΕΚΤ, πληρούν τα άλλα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας που τίθενται στην Έκθεση του ΕΝΙ του Σεπτεμβρίου 1997 και έχουν εγκατάσταση στην Ελλάδα. Τα πιστωτικά ιδρύματα που πληρούν τα παραπάνω κριτήρια μπορούν να έχουν επίσης πρόσβαση στις πάγιες διευκολύνσεις που θα παρέχει η ΤτΕ. Για τις πράξεις ανοιχτής αγοράς που θα διενεργεί μέσω εκτάκτων δημοπρασιών ή διμερών διαδικασιών η ΤτΕ θα έχει τη δυνατότητα να επιλέγει, βάσει ομοιόμορφων σε όλη τη ζώνη του ευρώ κριτηρίων, ως αντισυμβαλλομένους περιορισμένο αριθμό πιστωτικών ιδρυμάτων

---

¹¹¹ Με την Π.Σ.Ν.Π 34/7.3.2000 ορίζεται σε 5,5% ετησίως το ενιαίο επιτόκιο των υποχρεωτικών καταθέσεων στην ΤτΕ. Το σύνολο της υποχρεωτικής κατάθεσης κάθε πιστωτικού ιδρύματος με εγκατάσταση σε κράτος μέλος που έχει υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα είναι, βάσει της διάταξης του Άρθρου 8 του Καν. 2818/1998 της ΕΚΤ, επίσης έντοκο.

¹¹² Βλ. Τράπεζα της Ελλάδος. Ανακοίνωση της 30ης Ιουνίου 2000 και Π.Σ.Ν.Π 37/30.6.2000. Το ποσοστό των υποχρεωτικών αποθεματικών επί των καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα στη ζώνη του ευρώ έχει καθοριστεί με το Άρθρο 4 του Καν. 2918/1998 της ΕΚΤ επίσης σε 2%

¹¹³ Όπως τροποποιήθηκε με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

εγκατεστημένων στην Ελλάδα τα οποία πληρούν τα γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας που τέθηκαν με την Έκθεση του ENI του Σεπτεμβρίου του 1997.

Στα περιουσιακά στοιχεία που θα γίνονται δεκτά από την ΤτΕ ως εξασφάλιση κατά τη διενέργεια των πράξεων νομισματικής πολιτικής θα περιλαμβάνονται τόσο διαπραγματεύσιμα στοιχεία που πληρούν ομοιόμορφα κριτήρια για όλη τη ζώνη του ευρώ (περιουσιακά στοιχεία της πρώτης βαθμίδας) όσο και ενδεχομένως περιουσιακά στοιχεία διαπραγματεύσιμα ή μη τα οποία είναι ιδιαίτερης σημασίας για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα (περιουσιακά στοιχεία της δεύτερης βαθμίδας). Τα τελευταία θα επιλέγονται με βάση τα κριτήρια επιλογής που θα προσδιορίζονται από την ΤτΕ βάσει των ελαχίστων κριτηρίων επιλογής που έχει θέσει η ΕΚΤ. Τα ειδικά κριτήρια επιλογής για τα περιουσιακά στοιχεία που εφαρμόζει η ΤτΕ θα υπόκεινται σε έγκριση από την ΕΚΤ.¹¹⁴

Γ. Η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής

Η υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος (ευρώ) την 1.1.2001 θα αφαιρέσει από την Τράπεζα της Ελλάδος τη δυνατότητα άσκησης αυτόνομης συναλλαγματικής πολιτικής δεδομένου ότι από την 1.1.2001 η χώρα μας θα δεσμεύεται από την ενιαία συναλλαγματική πολιτική την οποία χαράσσει το Συμβούλιο Ecofin δυνάμει του Άρθρου 111 Συνθήκης και ασκεί το ΕΣΚΤ. Πράγματι το Άρθρο 2.3 του Κατ. της ΤτΕ μετά την τροποποίηση του με την απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ της 25.4.2000 που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000 ορίζει, μεταξύ άλλων ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας η Τράπεζα της Ελλάδας παύει να ασκεί αυτοτελώς τις αρμοδιότητες που αναφέρονται στην άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής και της κατοχής και διαχείρισης των επισήμων συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας.

Ως κεντρική τράπεζα κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση η ΤτΕ θα υποχρεωθεί να μεταβιβάσει στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα. Το μεταβιβαστέο ποσό ορίζεται ως το γινόμενο της αξίας σε ευρώ, υπολογιζόμενης σε

---

¹¹⁴ Βλ. τμήμα 1.5.Β του πρώτου μέρους της μελέτης

τρέχουσες τιμές, των συναλλαγματικών διαθεσίμων που έχουν ήδη μεταβιβαστεί στην ΕΚΤ επί τον λόγο του αριθμού μεριδίων για τα οποία έχει εγγραφεί η ΤτΕ προς τον αριθμό μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλλει οι άλλες εθνικές κεντρικές τράπεζες.¹¹⁵

Η ΤτΕ θα μπορεί, δυνάμει του Άρθρου 31.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ, να διενεργεί πράξεις σε συναλλαγματικά διαθέσιμα τα οποία θα παραμείνουν στην κατοχή της μετά την προαναφερθείσα μεταβίβαση προς την ΕΚΤ εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν ένα όριο που θα καθοριστεί από το Δ.Σ της ΕΚΤ. Σε αντίθετη περίπτωση θα υπόκεινται στην έγκριση της ΕΚΤ προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπεια με τη νομισματική πολιτική και την πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών της Κοινότητας.

Δ. Η προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η πλήρης ένταξη της ΤτΕ στο ΕΣΚΤ την 1.1.2001 δεν θα επιδράσει ουσιαστικά στις αρμοδιότητες της που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Κι αυτό γιατί η ΕΚΤ δεν έχει αναχθεί, όπως προκύπτει από τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, σε ενιαία εποπτική αρχή στη ζώνη του ευρώ.¹¹⁶ Όπως αναφέραμε στο τμήμα 1.5.B του πρώτου μέρους της μελέτης βάσει της διάταξης του Άρθρου 105.5 ΣυνΘΕΚ (Άρθρο 3 του Κατ. του ΕΣΚΤ) ο ρόλος του ΕΣΚΤ στο πεδίο της προληπτικής εποπτείας περιορίζεται στο να συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Έτσι η ΤτΕ θα εξακολουθεί, και μετά την 1.1.2001, σύμφωνα με τις διατάξεις των Άρθρων 2 σημείο δ) και 55^A του Καταστατικού της και τις προβλέψεις της Οδηγίας 89/646/ΕΟΚ σχετικά με την κατανομή των αρμοδιοτήτων ανάμεσα στις εθνικές εποπτικές αρχές :

- α) να χορηγεί άδεια λειτουργίας και να ασκεί προληπτική εποπτεία σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα με καταστατική έδρα στην Ελλάδα καθώς και στα ελληνικά

¹¹⁵ Κατ. του ΕΣΚΤ, Άρθρο 49.1

¹¹⁶ Βλ. Γκόρτσος Χ., Η άσκηση της Προληπτικής Εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη ζώνη του Ευρώ – Η Θεσμική Διάσταση, Δελτίον ΕΕΤ, Γ' – Δ' Τριμηνία 1999, σ. 97

υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα σε τρίτα, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης κράτη, β) να έχει ορισμένες περιορισμένης έκτασης αρμοδιότητες για την άσκηση προληπτικής εποπτείας (εποπτεία της ρευστότητας και εφαρμογή μέτρων νομισματικής πολιτικής) στα ελληνικά υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης γ) να χορηγεί άδεια λειτουργίας και να ασκεί προληπτική εποπτεία στις περισσότερες κατηγορίες χρηματοδοτικών ιδρυμάτων με καταστατική έδρα στην Ελλάδα (εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, αμοιβαίων εγγυήσεων και διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές, ταμεία αντεγγύησης και ανταλλακτήρια συναλλάγματος).¹¹⁷

Βέβαια, όπως αναφέρθηκε και στο τμήμα 1.2.B του παρόντος μέρους της μελέτης, από της ενάρξεως του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ ισχύει και για την ΤτΕ η διάταξη του Άρθρου 2.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ σύμφωνα με την οποία η ΕΚΤ μπορεί να παρέχει συμβουλές στην ΤτΕ και η τελευταία να ζητά τη γνώμη της ΕΚΤ σχετικά με την εμπέλεια και εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η ένταξη της ΤτΕ ως πλήρες μέλος στο ΕΣΚΤ θα περιορίσει πάντως τη δυνατότητα της να αναλαμβάνει αυτόνομα, χωρίς τη συγκατάθεση και καθοδήγηση της ΕΚΤ το ρόλο του τελικού αναχρηματοδοτικού δανειστή (lender of last resort) για τα φερέγγυα πιστωτικά ιδρύματα. Κι αυτό γιατί το Άρθρο 18.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ, που αναφέρεται στη δυνατότητα της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών να χορηγούν πιστώσεις σε πιστωτικά ιδρύματα έναντι επαρκούς εξασφάλισης, θεμελιώνει την εξουσία της ΕΚΤ να δρα με την ιδιότητα του τελικού αναχρηματοδοτικού δανειστή. Η αρμοδιότητα αυτή της ΕΚΤ δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η χρηματοδότηση να παρασχεθεί από την εθνική κεντρική τράπεζα – μέλος του ΕΣΚΤ στην επικράτεια της δικαιοδοσίας της οποίας το πιστωτικό ίδρυμα έχει την καταστατική του έδρα όμως αυτό δε μπορεί να γίνει χωρίς τη συγκατάθεση και καθοδήγηση της ΕΚΤ δεδομένου ότι σύμφωνα με τη διάταξη του Άρθρου 18.2 του Κατ. του ΕΣΚΤ η ΕΚΤ καθορίζει τις γενικές αρχές για τις πράξεις ανοιχτής

---

¹¹⁷ Βλ. Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,

αγοράς και πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται από την ίδια ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες περιλαμβανομένης της ανακοινώσεων των όρων υπό τους οποίους δέχονται να μετάσχουν σε συναλλαγές αυτού του είδους.¹¹⁸

Ε. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Με δεδομένο ότι η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών περιλαμβάνεται στα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ¹¹⁹ η ΤτΕ θα απωλέσει τη δυνατότητα να ασκεί κατά τρόπο αυτόνομο την αρμοδιότητα αυτή μετά την υιοθέτηση από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος την 1.1.2001. Πράγματι το Άρθρο 2.3 του Κατ. της ΤτΕ¹²⁰ προβλέπει, μεταξύ άλλων ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα η Τράπεζα της Ελλάδος παύει να ασκεί αυτοτελώς την αρμοδιότητα του ελέγχου των συστημάτων πληρωμών. Στην πράξη η δράση της ΤτΕ αναφορικά με τον έλεγχο των συστημάτων πληρωμών θα περιορίζεται, στα πλαίσια του Ευρωσυστήματος, στην εφαρμογή της κοινής πολιτικής εποπτείας, τους στόχους και τις βασικές αρχές της οποίας καθορίζει το Δ.Σ της ΕΚΤ, στα συστήματα πληρωμών που είναι νομικά αναγνωρισμένα στη χώρα μας. Η εφαρμογή της κοινής πολιτικής εποπτείας μπορεί να εξασφαλίζεται με κανονισμούς της ΕΚΤ βάσει του Άρθρου 22 του Καταστατικού της¹²¹ ή κατευθυντήριες γραμμές. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας στις περιοχές

2000, κεφ. 6, σ. 22-23

¹¹⁸ Βλ. Γκόρτσος Χ., Η Άσκηση της Προληπτικής Εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη ζώνη του Ευρώ – Η Θεσμική Διάσταση, Δελτίον ΕΕΤ, Γ' – Δ' Τριμηνία 1999, σ. 99-101 καθώς και Smits Rene, The European Central Bank, Institutional Aspects, Kluwer Law International, σ. 270-272

¹¹⁹ Άρθρο 105.2 ΣυνΘΕΚ και Άρθρο 3.1 του Κατ. του ΕΣΚΤ

¹²⁰ Όπως τροποποιήθηκε με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000

¹²¹ Το Άρθρο 22 του Κατ. του ΕΣΚΤ δίνει τη δυνατότητα στην ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να παρέχουν διευκολύνσεις και στην ΕΚΤ τη δυνατότητα να θεσπίζει κανονισμούς με σκοπό την εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιών συστημάτων συμφητισμού και πληρωμών εντός της Κοινότητας και με άλλες χώρες. Μετά την τροποποίηση του με την από 25.4.2000 απόφαση της Γ.Σ της ΤτΕ το Καταστατικό της ΤτΕ προβλέπει (Άρθρο 55.5) την υποχρέωση της ΤτΕ να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των κανόνων που θεσπίζονται από την ΕΚΤ βάσει του Άρθρου 22 του Κατ. του ΕΣΚΤ

που δεν καλύπτονται ρητώς από την κοινή πολιτική εποπτείας οι πολιτικές που θα ασκούνται από την ΤτΕ θα εφαρμόζονται στο πλαίσιο των στόχων και βασικών αρχών που καθορίζονται στο επίπεδο του Ευρωσυστήματος. Ο καθορισμός πάντως του πλαισίου εποπτείας των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας που λειτουργούν στη χώρα μας θα αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της ΤτΕ.¹²²

Όπως αναφέρθηκε στο τμήμα 1.2.B του παρόντος μέρους της μελέτης από την 1.1.1999 η ΤτΕ έχει θέσει σε λειτουργία ένα σύστημα εκκαθάρισης συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο (σύστημα ΕΡΜΗΣ) για πληρωμές μεγάλης αξίας το οποίο αποτελεί την ελληνική συνιστώσα του διευρωπαϊκού συστήματος πληρωμών TARGET.¹²³ Για όσο χρονικό διάστημα η Ελλάδα δεν μετέχει στη ζώνη του ευρώ το ΕΡΜΗΣ αποτελείται από δυο τμήματα : α) το «εθνικό ΕΡΜΗΣ», το οποίο έχει τεθεί σε εφαρμογή το 1999, έχει σχεδιασθεί για να λειτουργεί μόνο σε τοπικό επίπεδο και μόνο για εντολές σε δραχμές και β) το σύστημα «ευρώ ΕΡΜΗΣ» το οποίο αναπτύχθηκε για να συνδεθεί με το TARGET για όσο διάστημα η Ελλάδα είναι κράτος με παρέκκλιση και δέχεται εντολές πληρωμής μόνο σε ευρώ. Μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος το «εθνικό ΕΡΜΗΣ» θα χρησιμοποιείται για το διακανονισμό εντολών, τόσο εγχώριων όσο και διασυνοριακών σε ευρώ.

Μέσω του συστήματος ΕΡΜΗΣ διακανονίζονται εντολές πληρωμής είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά. Υποχρεωτικά διεκπεραιώνονται μέσω του ΕΡΜΗΣ α) οι συναλλαγές στις οποίες συμβαλλόμενος είναι η Τράπεζα της Ελλάδος (π.χ. πράξεις ανοιχτής αγοράς), β) πράξεις στη διατραπεζική αγορά χρήματος, γ) αποτελέσματα των διαφόρων συστημάτων συμψηφισμού που λειτουργούν στη χώρα μας. Προαιρετικά επιτρέπεται να διεκπεραιώνονται μέσω του συστήματος ΕΡΜΗΣ εντολές σχετικά μεγάλου ύψους της πελατείας των τραπεζών. Μέλη του συστήματος ΕΡΜΗΣ μπορούν να γίνουν : α) όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν ή έχουν υποκατάστημα στην Ελλάδα, εφόσον τηρούν λογαριασμό στην ΤτΕ (λογαριασμός διακανονισμού), β) χρηματοδοτικά ιδρύματα, οργανισμοί του

---

¹²² Βλ. European Central Bank, Role of the Eurosystem in the field of payment systems oversight, June 2000, σ. 2-3

¹²³ Σύντομη αναφορά στο σύστημα TARGET γίνεται στο τμήμα 1.5.B του πρώτου μέρους της μελέτης

δημοσίου και πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν σε άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά από ειδική άδεια της ΤτΕ.¹²⁴

Η ΤτΕ μπορεί να παρέχει ενδοημερήσια χρηματοδότηση στα πιστωτικά ιδρύματα που είναι μέλη του συστήματος ΕΡΜΗΣ έναντι ασφαλειών. Για όσο χρονικό διάστημα η ΤτΕ δεν αποτελεί πλήρες μέλος του ΕΣΚΤ η παροχή χρηματοδότησης προς τα πιστωτικά ιδρύματα μέλη του ΕΡΜΗΣ υπόκειται σε δυο περιορισμούς α) η συνολική ενδοημερήσια χρηματοδότηση προς όλα τα πιστωτικά ιδρύματα μέλη του συστήματος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1 δισεκ. Ευρώ (με απόκλιση +/- 10%), β) σε περίπτωση μη εξόφλησης της ενδοημερήσιας χρηματοδότησης μέχρι το κλείσιμο του συστήματος ευρώ – ΕΡΜΗΣ/TARGET (19.00 ώρα Ελλάδας) επιβάλλονται κυρώσεις τις οποίες μόνο η ΕΚΤ μπορεί να άρει.^{125,126} Η πλήρης ένταξη της ΤτΕ στο ΕΣΚΤ θα έχει σαν συνέπεια την κατάργηση των παραπάνω περιορισμών στην παροχή ημερήσιας χρηματοδότησης από την ΤτΕ προς τα πιστωτικά ιδρύματα-μέλη του ΕΡΜΗΣ.

---

¹²⁴ Η παρούσα αναφορά στο σύστημα ΕΡΜΗΣ βασίστηκε στο κεφ. 10 της μελέτης του Χ. Γκόρτσου με τίτλο «Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο».

¹²⁵ Βλ. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1998 σ. 295 καθώς και Π.Σ.Ν.Π. 11/22.12.1998 «Παροχή ενδοημερήσιας χρηματοδότησης σε ευρώ από την Τράπεζα της Ελλάδος προς τα πιστωτικά ιδρύματα στα πλαίσια του Συστήματος Διακανονισμού Εντολών Πληρωμής σε ευρώ σε Συνεχή χρόνο (Ευρώ – ΕΡΜΗΣ)».

¹²⁶ Αναφορικά με τις κυρώσεις βλ. υποσημ. αριθ. 26 του παρόντος μέρους της μελέτης

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδας στο ΕΣΚΤ με το καθεστώς της κεντρικής τράπεζας κράτους μέλους με παρέκκλιση από την 1.1.1999 δεν συνεπάγεται ουσιαστικού χαρακτήρα αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και στην άσκηση των καθηκόντων της με εξαίρεση τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της. Μέχρι την υιοθέτηση από τη χώρα μας του ευρώ ως εθνικού νομίσματος την 1.1.2001 η Τράπεζα της Ελλάδας θα ασκεί τα καθήκοντα της χωρίς να επηρεάζεται από τις αποφάσεις που λαμβάνονται στο επίπεδο του ΕΣΚΤ. Ειδικότερα η Τράπεζα της Ελλάδας διατηρεί τη δυνατότητα να ασκεί κατά τρόπο αυτόνομο σε σχέση με το ΕΣΚΤ τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της χώρας μας ενώ το ίδιο ισχύει και για τα κύρια εποπτικά της καθήκοντα (έλεγχος των συστημάτων πληρωμών, προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων).

Από την 1.1.2001, ημερομηνία υιοθέτησης από τη χώρα μας του ενιαίου νομίσματος, οι αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας θα είναι ριζικές. Η Τράπεζα της Ελλάδας θα ενσωματωθεί πλήρως στο ΕΣΚΤ και θα υπόκειται στις οδηγίες και τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ τη χάραξη των οποίων θα επηρεάζει και η ίδια μέσω της συμμετοχής του Διοικητή της στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Αυτό σημαίνει ότι από την 1.1.2001 η Τράπεζα της Ελλάδας :

- α) θα απωλέσει τη δυνατότητα άσκησης αυτόνομης νομισματικής πολιτικής και ο ρόλος της θα περιοριστεί στη συμβολή στην εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη βάση των οδηγιών της ΕΚΤ
- β) θα πάψει να ασκεί αυτόνομη συναλλαγματική πολιτική και θα μεταβιβάσει τμήμα των συναλλαγματικών διαθεσίμων της στην ΕΚΤ
- γ) δεν θα έχει τη δυνατότητα να ασκεί κατά τρόπο αυτόνομο την αρμοδιότητα του ελέγχου των συστημάτων πληρωμών αλλά θα ακολουθεί και στον τομέα αυτό τις οδηγίες της ΕΚΤ.

Επιπλέον από την 1.1.2002 η Τράπεζα της Ελλάδας θα πάψει να εκδίδει τραπεζογραμμάτια σε δραχμές αλλά θα μπορεί να εκδίδει, κατόπιν εγκρίσεως της

ΕΚΤ, τραπεζογραμμάτια σε ευρώ τα οποία θα κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα.

Η Τράπεζα της Ελλάδας θα έχει βέβαια τη δυνατότητα να ασκεί όλες εκείνες τις αρμοδιότητες της που δεν περιλαμβάνονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ η ΕΚΤ όμως θα έχει την ευχέρεια να ελέγχει κατά πόσο η άσκηση τέτοιων αρμοδιοτήτων έρχεται σε σύγκρουση και εμποδίζει την εκτέλεση των στόχων και αρμοδιοτήτων του ΕΣΚΤ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σκοπός της μελέτης ήταν να παρουσιάσει όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένα τη νέα θεσμική πραγματικότητα που διαμορφώνει για την Τράπεζα της Ελλάδας η συμμετοχή της στο ΕΣΚΤ. Η μελέτη δεν φιλοδοξούσε να εξαντλήσει με κάθε λεπτομέρεια το θέμα καθώς ήταν δεδομένοι οι περιορισμοί χώρου και χρόνου αλλά να παρουσιάσει τις βασικές πτυχές του νέου καθεστώτος λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδας. Την παρουσίαση συμπληρώνουν πάντως τα παραρτήματα που επισυνάπτονται στη μελέτη τα οποία περιλαμβάνουν τις κύριες πρωτογενείς πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΗΓΕΣ

1. ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

1. European Central Bank, Convergence Report, 2000
2. European Central Bank, Role of the Eurosystem in the field of payment systems oversight, Policy Statement, June 2000
3. European Central Bank, Press Release, Determination of Euro Banknotes to be printed before the launch date of 1 January 2000
4. European Commission, Convergence Report 1998, σ. 9-60
5. European Monetary Institute, The Single Monetary Policy in Stage Three : Specification of the operational framework, January 1997
6. European Monetary Institute, The Single Monetary Policy in Stage Three : General Documentation on ESCB Monetary Instruments And Procedures, September 1997
7. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ετήσια Έκθεση 1998
8. Κανονισμός (ΕΚ) 974/98 του Συμβουλίου «για την εισαγωγή του ευρώ»
9. Κανονισμός (ΕΚ) 2532/98 της 23^{ης} Νοεμβρίου 1998 «σχετικά με την εφαρμογή των ελαχίστων αποθεματικών από την ΕΚΤ» (ΕΕ L 318 της 27/11/1998)
10. Κανονισμός (ΕΚ) 2818/98 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 1^{ης} Δεκεμβρίου 1998 «σχετικά με την εφαρμογή υποχρεωτικών ελαχίστων αποθεματικών» (ΕΕ L 356 της 30/12/1998)
11. Νόμος 2076/92 «Ανάληψη και Άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 130 της 1^{ης} Αυγούστου 1992)
12. Νόμος 2548/97 «Ρυθμίσεις για την Τράπεζα της Ελλάδος» (ΦΕΚ Α' 259 της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1997)
13. Νόμος 2609/98 «Κύρωση ορισμένων διατάξεων της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 101 της 11^{ης} Μαΐου 1998)
14. Νόμος 2832/2000 «Κωδικοποίηση των διατάξεων για τη σύσταση, οργάνωση και λειτουργία συστήματος εγγύησης καταθέσεων και τροποποίηση και συμπλήρωση του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος» (ΦΕΚ Α' 141 της 13^{ης} Ιουνίου 2000)
15. Οδηγία 89/646/ΕΟΚ του Συμβουλίου «για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την

- άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος και την τροποποίηση της οδηγίας 77/780/ΕΟΚ» της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1989 (L. 386 της 30.12.89)
16. Πρωτόκολλο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση «για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας».
  17. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το Έτος 1998, Αθήνα 1999, σ. 57-60, 287-303
  18. Τράπεζα της Ελλάδος, Καταστατικό, Έκδοση Ζ', Αθήνα 1988
  19. Τράπεζα της Ελλάδος, Καταστατικό, Έκδοση Η', Αθήνα 1998
  20. Τράπεζα της Ελλάδος, Προσαρμογή του λειτουργικού πλαισίου άσκησης της νομισματικής πολιτικής προς το αντίστοιχο του Ευρωσυστήματος, Ανακοίνωση της 9^{ης} Μαρτίου 2000
  21. Τράπεζα της Ελλάδος, Π.Σ.Ν.Π 11/22.12.1998 «Παροχή ενδοημερήσιας χρηματοδότησης σε ευρώ από την Τράπεζα της Ελλάδος προς τα πιστωτικά ιδρύματα στα πλαίσια του Συστήματος Διακανονισμού Εντολών Πληρωμής σε ευρώ σε Συνεχή Χρόνο (ΕΥΡΩ ΕΡΜΗΣ)
  22. Τράπεζα της Ελλάδος, Π.Σ.Ν.Π 32/7.3.2000 «Μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής και παροχή ενδοημερήσιας χρηματοδότησης από την Τράπεζα της Ελλάδος»
  23. Τράπεζα της Ελλάδος, α) Μείωση των βασικών επιτοκίων της Τράπεζας της Ελλάδος, β) Κατάργηση του δευτέρου κλιμακίου της πάγιας διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος, Ανακοίνωση της 28ης Ιουνίου 2000
  24. Τράπεζα της Ελλάδος, Προσαρμογή του πλαισίου υποχρεωτικών καταθέσεων των τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος προς το αντίστοιχο του Ευρωσυστήματος, Ανακοίνωση της 30ης Ιουνίου 2000

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλογοσκούφης Γ., Η Τράπεζα της Ελλάδος και ο πληθωρισμός, Ανεξαρτησία και δημοκρατικός έλεγχος, Κέντρο Ανάπτυξης Ιδεών για την Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα, 1996

2. Αλογοσκούφης Γ. – Λαζαρέτου Σ., Νομισματικά Καθεστώτα και Δημοσιονομικές Διαταραχές στη Νεώτερη Ελλάδα, Εκδ. Αθηναϊκή Οικονομική, σ. 125-148, 184-185, 197-199
3. Γκόρτσος Χ., Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, ΕΕΤ, Εκπαιδευτικό Κέντρο
4. Γκόρτσος Χ., Τραπεζικό και Νομισματικό Δίκαιο, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2000, κεφ. 6, 10
5. Δουκάκης Β.Α, Αρχές Νομισματικής Θεωρίας και Πολιτικής, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1989, σ. 103-137
6. Gortsos Ghristos V., The Greek Banking System, Ant. N. Sakkoulas, Αθήνα 1998, σ. 3-11, 47-67
7. Ντόγκας Δ., Σκέψεις για την αναγκαία σταθεροποιητική πολιτική και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος εν όψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), ΚΕΠΕ, 1996, σ. 15-18, 50-56
8. Προβόπουλος Γ., Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Alpha Τράπεζα Πίστεως, 1995, σ. 15-47
9. Smits Rene, The European Central Bank, Institutional Aspects, Kluwer Law International
10. Σαχινίδης Φ.Δ – Χαρβουδέλης Γ.Α, Ευρώ, Ένα Νόμισμα για την Ευρώπη, Ε.Τ.Ε, σ. 92-101
11. Στεφάνου Κ – Χριστοδουλίδης Θ., Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, Συνθετική θεώρηση, Εκδ. Ι. Σιδέρης, σ. 177-194
12. Τράπεζα της Ελλάδος, Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τράπεζας της Ελλάδος, 1928-1978, 1978, σ. 59-87, σ. 761-774

3. ΑΡΘΡΑ

1. Alpha Τράπεζα Πίστεως, Η Νομισματική Πολιτική στην Ευρωχώρα, Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 68, Δεκέμβριος 1998

2. Απέργης Ν., Ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας και Πληθωρισμός : η εμπειρία της Ελληνικής Οικονομίας, Δελτίον ΕΕΤ, Β' Τριμηνία 1999, σ. 37-44
3. Γκόρτσος Χ., Το νομικό καθεστώς των κρατών μελών με παρέκκλιση στη ζώνη του ευρώ, Δελτίον ΕΕΤ, Α' Τριμηνία 1998, σ. 83-91
4. Γκόρτσος Χ., Η Άσκηση της Προληπτικής Εποπτείας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων στη Ζώνη του Ευρώ – Η Θεσμική Διάσταση, Δελτίον ΕΕΤ, Γ' – Δ' Τριμηνία 1999, σ. 88-110
5. FISCHER S., Central Bank Independence Revisited, The American Economic Review (Papers and Proceedings), Vol. 85, σ. 201-206
6. Θωμόπουλος Π.Α, Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η άσκηση της νομισματικής πολιτικής, Δελτίον ΕΕΤ, Α' Τριμηνία 1998, σ. 11-16
7. Φραγκάκης Ν., Περιμένοντας το ευρώ, Δελτίον ΕΕΤ, Α' Τριμηνία 1998, σ. 92-96
8. Χριστοδουλόπουλος Αθ. Ν., Η Ανεξαρτησία της Κεντρικής Τράπεζας : Επισκόπηση, Δελτίον ΕΕΤ, Β' Τριμηνία 1998, σ. 72-78

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Γ.Σ	Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της Ελλάδος
ΔΕΚ	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Δ.Σ	Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΝΙ	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΕΤΕ	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
Κατ.	Καταστατικό
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Π.Δ/Τ.Ε	Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
Π.Σ.Ν.Π.	Πράξη Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής
Σ.Ν.Π	Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής
ΣυνθΕΚ, Συνθήκη	Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως